

At komme

ANDETSTEDS

En ny park i Nordhavn fremkaldt gennem en feministisk spatial praksis

Det
Kongelige
Akademi

Arkitektur
Design
Konservering

Afgangsprogram

Anne Sofie Lok // 200035
Nikoline Leth Jepsen // 160329

Det Kongelige Akademi
Institut for Bygningskunst, By & Landskab
Arkitektur & Landskab
Forår 2022

Vejleder // Kristine Annabell Torp

Indholdsfortegnelse

Introduktion	3	Begreber - Donna Haraway	24	<i>KILDER</i>	42
<i>BAGGRUND</i>	4	SF-figures	25	<i>FIGURLISTE</i>	44
Samfundsrelevans	5	Gender Mainstreaming	26		
Problemfelt	6	Andre begreber	27	<i>CIRRICULUM VITAE</i>	45
Københavns parker	7	<i>REFERENCEPROJEKTER</i>	28		
Tidligere forslag	9	Aktiv begrebsbrug -Referencer	29		
Borgerinddragelse - BARK	10	Floating University Berlin	30		
<i>STEDET</i>	11	Einsiedler Park	31		
Nordhavns historie	13	Bodyscaping	32		
Nordhavnen omdannes	14	Borgerlandskabet ved institut for (X)	33		
Sitet	15	<i>PROJEKTET</i>	34		
Jorden - indvundet land	18	Program intentioner	35		
		”Fællesstedet” som katalysator for parken	36		
<i>TEORI OG METODE</i>	21	Tidslighed – permanentet/temporært	37		
Nymaterialisme	22	Projektfaser	38		
Fremkaldelse gennem feministisk spatial praksis	23	Projektets spor	39		
		Afleveringsforslag	40		
		FN-verdensmål	41		

Introduktion

Siden de modernistiske ideologier om de store byplaner med deres repeterende boligblokke, store tomme offentlige rum og ensartethed, er der sket meget i byplanlægningen og den måde vi skaber vores byer og byrum på – både hastighed, økonomi og produktion er blevet skruet op. I 1960'erne satte aktivister som Jane Jacobs bevægelser i gang, der havde fokus på det oplevede rum fra menneskekroppens perspektiv, og design af byens rum begyndte at blive mere forskelligartet og i en mindre skala. I dansk kontekst satte Jan Gehl fokus på byrumsfornyelse med fokus på uderum, der føltes rare at være i, og som tog afstand fra de modernistiske kæmpeplaner. Men selvom blikket på offentlige rum har skiftet, dominerer den voksende markedsdrevne by, arkitektur og byplanlægning, og som konsekvens repræsenterer byen ikke længere borgernes værdier, men værdier for den private sektor, der bruger udtryk som Smart-cities og livability til at markedsføre sig selv.ⁱ

Nutidig dansk byudvikling operer med finansieringsmodeller - for eksempel By & Havns udvikling af offentligt ejede

arealer i København, herunder Nordhavn, som bliver brugt til det økonomiske grundlag for metrobyggeriet. Med disse finansieringsmodeller har København kæmpet sig ud af den krise byen var i før årtusindskiftet, fået historisk succes, og er blevet en af de byer med højest levestandard og ”livability”, hvis man kigger på diverse top-liste.ⁱⁱ

Men medaljen kommer med en bagside. Med ankomsten af velfærdsbyen, kommer spørgsmålet om hvem der har retten til at benytte og tilgå byens rum. Både København og Aarhus er blevet et sted for den øvre middelklasse med udviklinger, der presser store grupper af borgere ud af byerne, og gør beboersam-mensætninger i byen mere strømlinede.ⁱⁱⁱ Sociale uligheder er bygget ind i vores byer og arkitektur, da det byggede miljø reflekterer det samfund som konstruerer dem.^{iv} Spørgsmålet er, hvordan vi som arkitekter forholder os til disse uligheder og modarbejder det så vi ikke netop understøtter denne negative udvikling i byen, men kommer med andre løsningsforslag der giver byens rum tilbage til borgerne – alle borgerne.

Dette vil vi prøve at tilgå i vores projekt som er situeret på Nordhavns yderste nordspids – den fremtidige Nordhavns-park. Den nye park lægger sig i forlængelse af rækken af Københavns parker og som med andre offentlige rum giver det grobund for en debat. Hvem er parken til og hvordan skal den se ud? Der er allerede tegnet to bud på parkens udformning som tager udgangspunkt i subjektive holdninger - de er tænkt ud fra én type borger. Vi vil, tegne et tredje bud, der har en mere dynamisk og inddragende tilgang.

Gennem en feministisk spatial praksis og tilhørende begreber, der ligger til grund for den nymaterialistiske bevægelse, vil vi se på den voksende ulighed mellem køn, alder, etniciteter, fysisk kapacitet og arter i brugen af byens rum. Byens rum tilhører os alle og vi ser feministiske spatiale praksisser som et værktøj til at undersøge, planlægge, fremdrive og fysisk manifestere offentlige steder, der appellerer til de mange fremfor de få.

i Kristoffer Lindhardt Weiss, *Kritisk By*, (Arkitektens Forlag, 2019) s. 16

ii *Monoce* og *The Economist*

iii Kristoffer Lindhardt Weiss, *København er en historisk succes - og lige så stor en fiasko*, 2019. Byrumsmoitor.dk

iv Leslie Kern, *Feminist City*, (Verso, 2019)

Baggrund

Samfundsrelevans

Offentlige rum som parker, torve og pladser er vores alles rum, men føler vi os alle velkomne i Københavns byrum og hvem har egentlig retten til byen? I en tid hvor den unge aktive Københavner fylder i byplanlægningen, bliver andre grupper nedprioriteret og glemt. Ældreⁱ, hjemløseⁱⁱ handicappede,ⁱⁱⁱ og kvinder^{iv}, oplever at byens rum bliver ændret og designet til andre end dem.

Københavns kommune valgte for 30 år siden at planlægge efter hverdagsundhed, der skulle aktivere danskerne og bekæmpe fedme, og som resultat er det i dag svært at nævne et nyt byrum der ikke indeholder enten en skateboardrampe, et pakouranlæg eller en fodboldbane - sportsgrene, der skaber byrum der generelt appellerer til aktive unge mænd. Der kan argumenteres for at disse faciliteter står til fri afbenyttelse til alle, men realiteten er at sportsfaciliteter ikke bliver brugt af den brede befolkning.^v - sportsgrene, der skaber byrum der generelt appellerer til aktive unge mænd. Der kan argumenteres for at disse faciliteter står til fri afbenyttelse til alle, men realiteten er at sportsfaciliteter ikke bliver brugt af den brede befolkning. Selvom dette også handler om kulturelle og normative forståelser, så er det et problem at der bliver designet primært til en specifik gruppe med én bestemt krop. Vi ser det som vores opgave som arkitekter og byplanlæggere, ikke at diktere at alle borgere

skal bruge byens rum, men at sikre at alle har mulighed, adgang og plads til at bruge byens rum på flere måder. Dette kan være en del af løsningerne på de problemstillinger FN's verdensmål sætter fokus på i deres mål nr. 5 – Ligestilling mellem kønnene og nr.10 –Mindre ulighed.

I dag designes mange af byens rum med en ”Top down” strategi med et forsøg på at overskue og planlægge alt fra starten. Kommunen udstikker nogle linjer/ønsker, en borgerinddragelse iværksættes og et konkurrenceprogram sætter rammen for videre udvikling. Planen tegnes, sendes i udbud og bliver realiseret med modificeringer. Derefter bliver rummet overladt til borgerne, mens kommunen står for driften. Det er en statisk tilgang der ikke efterlader plads til nye behov, eftertænkning eller ideer der ikke er kommet fra et tegnebord. Denne manglende fleksibilitet er muligvis en del af problemet, når der kun designes til én type borgere i Københavns byrum. Vi ser problemet som en manglende forståelse for tidslighed og medskabelse af borgerne, der kan kvalificere et offentligt rums relevans for flere, både nu og i fremtiden. Disse problemstillinger er ikke kun noget vi ser nationalt, men også globalt, som FN har sat fokus på med deres verdensmål nr.11 – Bæredygtige byer og Lokalsamfund..

1 / Kroppen i det antropocæne landskab.

i Morgendac "hvad er en god by når man bliver ældre?" podcast

ii David Rue Honoré, "Dark Design holder hjemløse i København væk fra et sted at sove". 2019 Berlingske.dk.

iii Kiri Kim Lassen "Høje kanten og cykelbunker: Byrummet er brolagt med forhindringer for folk i kørestol". 2020 Jyllands-Posten.dk

iv Morgendac "Ligestilling i byens rum" podcast

v Irminger Some, Katrine. "Byen Er Blevet En For Stor Legeplads, Lyder Arkitektkritik: »Forskning Viser, At Man Ekskluderer Piger Og Kvinder«". Berlingske.Dk.

Problemfelt

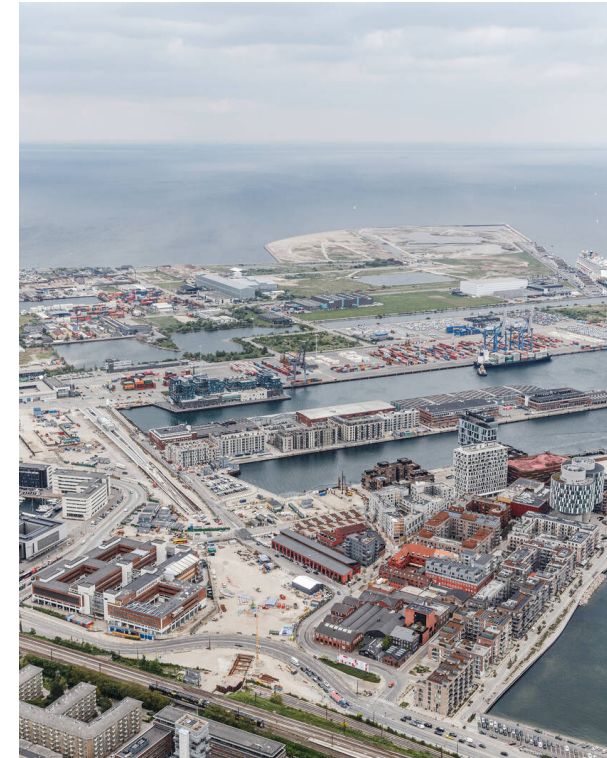
Nordhavnsstubben er i stadig skabelse af de jorddumpninger lastbiler dagligt bringer. Stubben har ikke et underliggende landsskabstræk, men er et landskab skabt af overskudsjord fra andre steder, der er blevet til et sammensat jordvoldanlæg med historier fra ukendte tider. Den vestlige del af stubben er blevet udpeget til område for en fremtidig park, og der er mange ønsker til parken, som Københavns kommune skal tage hensyn til, såvel som en udvidet borgerinddragelse, der skal bruges til konkurrenceprogrammet, der bliver lavet i år. Men afspejler ønskerne en park hvor alle borgere har lige ret til brugen af uderum? Og hvordan udvikler man et nyt offentligt rum, på et sted uden kulturhistorie eller identitet, og hvor restjord fra menneskets byggeprojekter, er det eneste stedet umiddelbart tilbyder, udover dets placering til havudsigt, himmel og fremtidigt boligområde?

Vores tilgang som arkitekter tager udgangspunkt i en feministisk spatial praksis.ⁱ Vores tilgang som arkitekter tager udgangspunkt i en feministisk spatial praksis. Den forsøger at foretage et skifte fra den objektorienterede praksis til den processuelle og system-orienterede praksis, der arbejder med nye former for kreativitet der er afsøgende, tidlig og eksperimentel, som samtidig har fokus på etiske orienteringer i

verdenen. Sammen med dette fokus på hvordan arkitekturen bliver skabt, vil vi bruge en række begreber fra feministisk teori, som der trækkes på i en feministisk spatial praksis, og tegne en park der søger at komme ”andetsteds”. Vi vil komme med et tredje bud på et offentlig rum/park, der hverken er en sportspark som netværket #flerefælleleder foreslår eller en naturpark som Nordhavns naturvenner foreslår. Ved at arbejde med tidslighed, det processuelle og borgerindflydelse som værktøj vil vi forsøge ikke at behandle stedet som en ren tavle eller statisk, som andre skitseforslag har gjort, men derimod arbejde med det der er på stedet.

Med dette udgangspunkt vil vi prøve at besvare problemstillingen:

Hvordan kan vi udvikle Nordhavnsparcken igennem en feministisk spatial praksis, der tager hensyn til flere typer af kroppe, arter, racer, og etniciteter, som en måde at modsvare den voksende ulighed vi ser udformningen af byens offentlige rum i dag og derigennem komme med et bud på parkudvikling der arbejder dynamisk, tidligt og inddragende?

2 / Oversigtbillede over Nordhavn i dag.

ⁱ Der er kommet fokus på disse praksisser det sidste årti, men feministiske arkitekturgrupper er ikke noget nyt. De socialistiske design kooperativer var i gang i 1980'erne og tilbød alternativer til den kapitalistiske version af bygningsproduktionen. Blandt de første var den feministiske design-kooperative Matrix, der arbejdede med måden at arbejde og designe på, med fokus på det u-hierarkiske og samskabelse. Siden er mange feministiske arkitekturkooperativer kommet til, om end vil de ikke blive beskrevet grundigt her. Nutidige feministiske praksisser: Muf, Mycket, Raumlabor, Palour, Architexx, FATALE, FAT and Fluid mm.

Københavns parker

Udviklingen og brugen af Københavns parker skal ses i lyset af en historie der spænder fra 1600-tallet og frem til i dag. Engang var det forbeholdt de adelige at bruge parkerne i København, men det har ændret sig. Fra barokkens tid findes de slotsparker der ligger i København og Frederiksberg, der givetvis har ændret udseende alt efter hvilke strømme der var populære ved Europas hof.

I 1849 ved grundlovsændringen får offentligheden adgang til disse slotsparker, der udgør væsentlige åndehuller i byen. Fæstningssværet i København ændres fra 1870-1876 og med det får København H.C Ørsted park, Botanisk have og Østre anlæg. Disse anlæg er lavet efter engelsk stil, og har slyngede stier der opfordrer til spadsering.ⁱ

I 1919 indføres 8 timers arbejde, 8 timers hvile og 8 timers fritid. Det har afgørende betydning for Københavnerne, at de får mere fritid hvor de kan komme ud, og derfor anlægges strandparker og sportsanlæg op. Lige inden, i 1917 indføres fredningsloven, og man arbejder herefter for at frede grønne områder. Ved at fastholde frie områder ude for byen, ender man dog med at misrøgte de eksisterende parker indenfor bygrænsen, og glemmer at oprette plads til nye parker.ⁱⁱ Kommunen begynder nu at forstå at der skal planlægges ef-

ter grønne områder hvis man vil have dem. Da Københavns Kommune køber Valby, Vigerslev, Vanløse, Brønshøj og Husum får man flere grønne områder per. beboere i København, da disse områder bebygges med parcelhuse og græsplæner og er fyldt med grønne lommer og et langt grønt parkbælte der strækker sig fra Vigerslev mod Damhusengen.

Kirkegården som parktypologi begynder at skyde frem i 1930'erne, og bliver anset om grønne områder og baggårdene i brokvarterene ændres til ”private parker”, mens der i parkbebyggelser bliver plantet store græsplæner, som alle kan benytte sig af. På trods af de mange nye områder er stadigvæk svært for Københavns Kommune at få flere grønne store grønne parker da byens huller er fyldt ud. I stedet ændres overskudsområder, som tidligere lossepladser eller industri (godsbanespor) til parker.ⁱⁱⁱ Valby-parken (1940) og Nørrebroparken (1930) er et eksempel herpå.^{iv} Sydhavnstippen er et eksempel på endnu en losseplads (skabt af byggeaffald), men her har der ikke været politisk vilje til at oprette en park.

Hippiebevægelsen inspirerer til aktivisme og oprør, og der bliver samlet underskrifter ind for at beholde den selvgroede park i 1980, som i 1990 bliver fredet. Omkring

1990'erne begynder Københavns kommune at føre en vidtgående sundhedspolitik.^v Den influerer også måden offentlige rum bliver udformet på. Prags boulevard, Sønder Boulevard og Nørrebroparken får en ”aktiv” programmering og er eksempler på sundhedspolitikken. Den amerikanske indflydelse fylder mere og bringer aerobic, streetsport og basket med sig. Op igennem 10'erne bliver der et større fokus på regn håndteringen. Bevidstheden om klimaets tilstand begynder at blive en del af parken. Regnvandsbassiner og forsinkelsesbassiner bliver fast inventar og bliver til multifunktionelle områder i parkerne.

Danmarks naturfredningsforening rejser op igennem 10'erne fredningssager for forskellige parker i København da det vigtigste redskab til at få parker er nu at undgå miste grønne områder til byudvikling. Københavns kommune udvikler også en ”grønt område” politik, som sikrer at de nye store byudviklingsområder som Grønttorvet og Nordhavn får parker. F.eks. er det en politisk ambition at der må maksimalt være 500m fra boliger til et stort sammenhængene grønt område på mindst 20.000m². Nordhavnsparke er en konsekvens af denne politik og en et eksempel på forståelsen af behovet for større grønne områder i byen. .^{vi}

ⁱ Lulu Salto Stephensen. Danmarks havekunst. Bd. 2 : 1800-1945. København: Arkitektens Forlag, 2001.

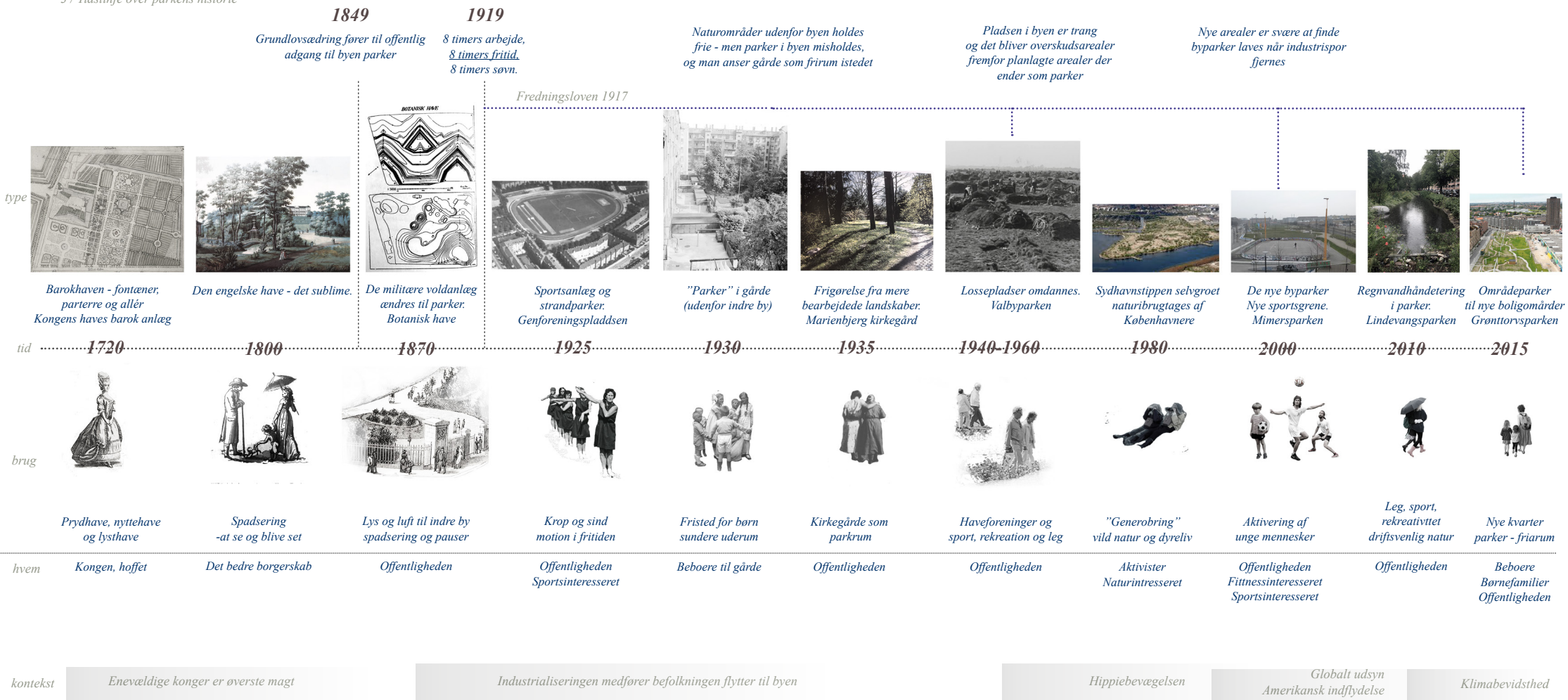
ⁱⁱ Sven-Ingvar Andersson, Annelise Bramsnaes, og Ib Asger Olsen. Parkpolitik. Boligområderne, byerne og det åbne land . København: Dansk Byplanlaboratorium, 1984.

ⁱⁱⁱ Sven-Ingvar Andersson, Bente Hammer, og Hjørdis Hass Christensen. Haver og parker i København og omegn. København: Kunsthøgskolens Arkitektsskole, Institut for By- og Landskabsplanlægning, Landskabslaboratoriet, 1979.

^{iv} fredninger.dk

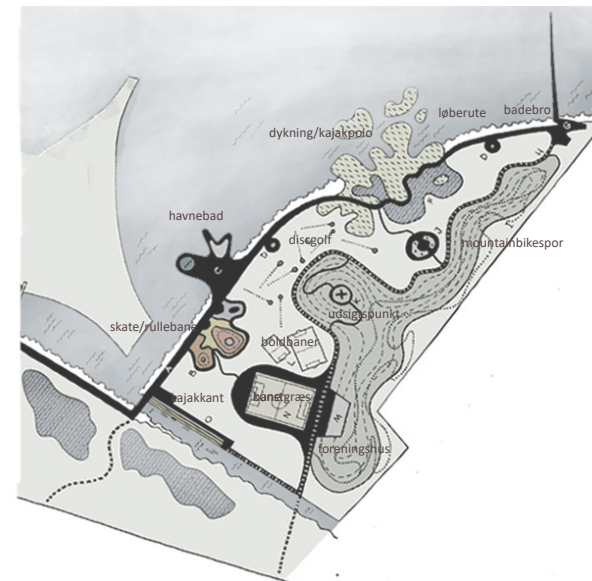
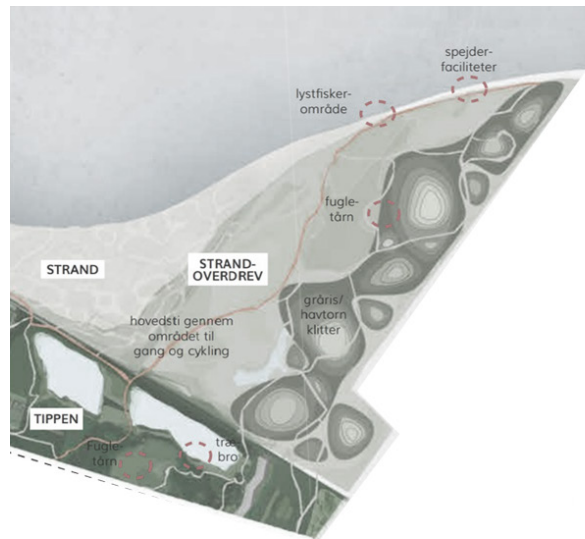
^v Benny Schytte, 2004. En Idrætsplads Skal Ligge I Vejen. 1 udgave. København, Lokale- og Anlægsfonden. S. 13

^{vi} kk.dk kommuneplan_19_endelig_07.pdf s. 17

Tidligere forslag

Nordhavns parken indhold er et omdiskuteret emne, dels fordi Københavns kommune har inddraget offentligheden meget tidligt, og dels fordi der er mange interesser på spil. De to markante fronter er natur versus sport. Parken har hele tiden heddet Naturpark Nordhavn, men på grund af mangel på planlagte rum til idrætsaktiviteter, ønsker andre en "Fælledpark 2.0." På den ene side står Nordhavns naturvennerⁱ og på den anden side står Netværket flerefælleder.ⁱⁱ Begge har betalt arkitekter for at få tegnet deres ønsker og videregivet det i borgerinddragelsen. De to ting strider ikke nødvendigvis mod hinanden, men begge forslag er lavet ud fra subjektive holdninger, baseret på visse typers behov. Fælles for begge planer er at de ikke har en tidslighed i sig. De arbejder ud fra en "topdown" logik, hvor man placerer et subjektivt indhold, inden man ved hvem de endelige bruger af parken bliver.

4 / Idé af netværket Nordhavns Naturvenner
- tegnet af Marianne Levinsen

5 / Idé af netværket #flerefælledparker
- tegnet af Werk

ⁱ Nordhavns Naturvenner, Nordhavn Naturpark, 2019.

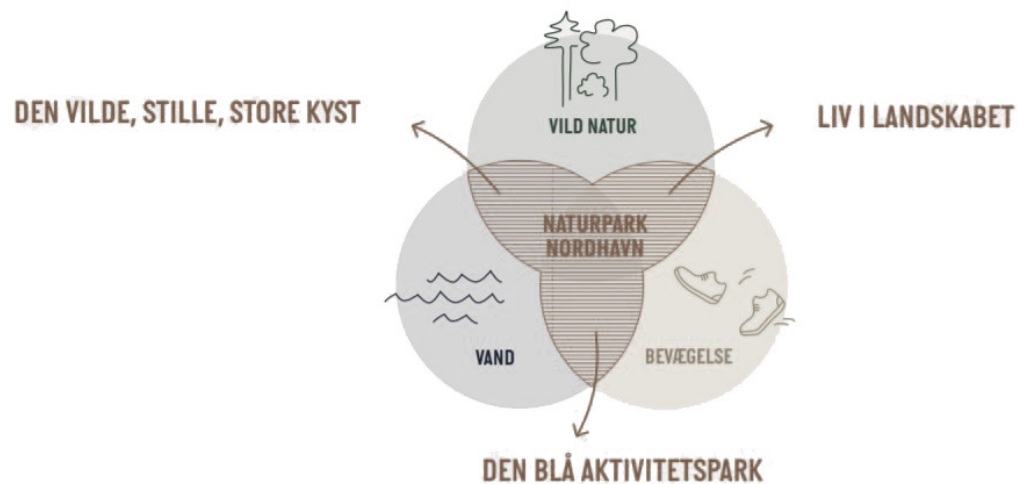
ⁱⁱ Netværket #flerefælleder, Nordhavns parken - et ide og visionsudspil fra netværket flerefælledparker. 2021.

Borgerinddragelse - BARK

BARK har stået for københavnerdialogen, som har været forløberen til et idekatalog for Nordhavnsparken. Borgerinddragelsen har bestået i interviews med parkgængere, interesseorganisationer, site visits, og et borgermøde hvor resultatet blev præsenteret og efterfølgende rettet til med flere / ændrede anbefalinger. Interesseorganisationerne er både de Natur- og sportsinteresserede, men også Dansk Handikap råd og ungerådet, for at få flere syn på hvad den nye park skal indeholde. Det har udmøntet sig i tre pejlemærker:

- vild natur som udgangspunkt
- vandet som det særlige aktiv
- lyst til bevægelse

Disse tre bliver oversat til en sammenkobling mellem hinanden, som kan ses i diagrammet til højre. Idekataloget bliver præsenteret for politikere inden de tager beslutningen for hvilken type park Nordhavnsparken skal være.¹

¹ By og Havn, 2021. Præsentation_borgermøde.

Stedet

Nordhavnsparken

7 / Oversigtskort over nutidens Nordhavn.

Nordhavns historie

Nordhavn husede i løbet af 1800-tallet en voksende havne-industri og skibsfart, og da større skibe kom til, startede den gradvise udbygning i slutningen af 1800-tallet. Først med Søndre frihavn, kaldet frihavnen, der blev anlagt mellem 1892-94. Mellem 1915-1918 blev Redmolen, Sundmolen og Kronløbsbassinet anlagt og inkluderet i frihavnen. Skudehavnen for lystskibe opstod på nordsiden af Levantkaj, men i takt med opfyldningerne blev den sammen med det omgivende miljø af skure og fiskerhytter, flyttet i 1995/1996 til nuværende placering ved Fiskerihavnen i Nordhavns nordvestlige hjørne.

Fra 2005 indgik den danske regering og Københavns Kommune en principaftale om byudvikling i Nordhavnen, og herefter blev en idékonkurrence om fremtidens bæredygtige by sat i gang i 2008.ⁱ

8 / Diagram over Nordhavns opfyldning fra slut 1800-tallet til i dag.

ⁱ By og havn. "Nordhavn - før og nu - Nordhavn". byoghavn.dk.

Nordhavnen omdannes

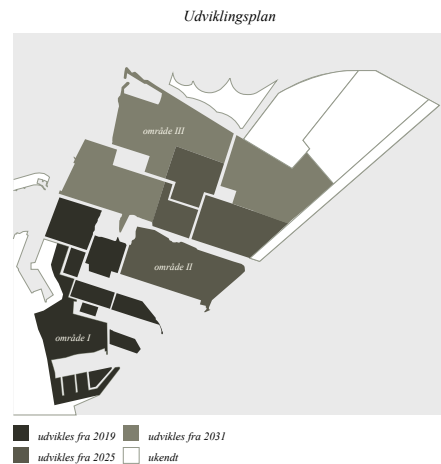
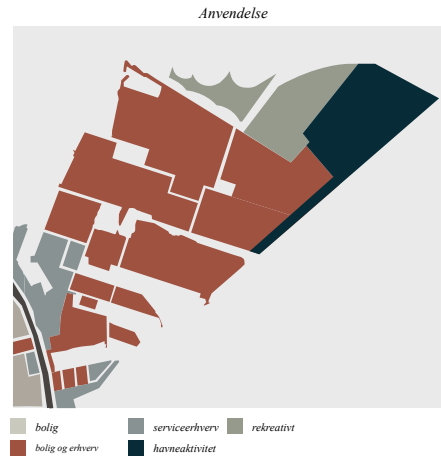
Idékurrencen om Nordhavn blev vundet af arkitektfirmaerne COBE, SLETH, Sangberg og Rambøll og siden er Nordhavn blevet udviklet sig fra Østerbro og ud mod nord. Den overordnede strukturplans forløb er tænkt i holme og kanaler, og arbejdet med lokalplaner tager derfor en holm ad gangen. Strukturplanen bestemmer ligeledes den overordnede fordeling af byggefeltet, metro, parker og vejnet, mens der på lokalplansniveau bestemmes hvordan boliger/erhverv fordeler sig.ⁱ

Det første område udvikles stadig og har været i gang siden 2019, og lige nu byggemodnes Levantkaj. Det kræver at containerterminalen flytter til den planlagte lokation tættest på Nordhavnsparken.ⁱⁱ I næste fase tages der hul på område II, mens område III forbliver perspektivområde indtil Nordhavnstunnelen er opført pga. trafikale udfordringer.ⁱⁱⁱ

ⁱ Nordhavn - Revision af strukturplanen fra 2009. December 2018.

ⁱⁱ By og havn. "Meget mere Nordhavn". byghavn.dk.

ⁱⁱⁱ Københavns Kommuneplan 2019.

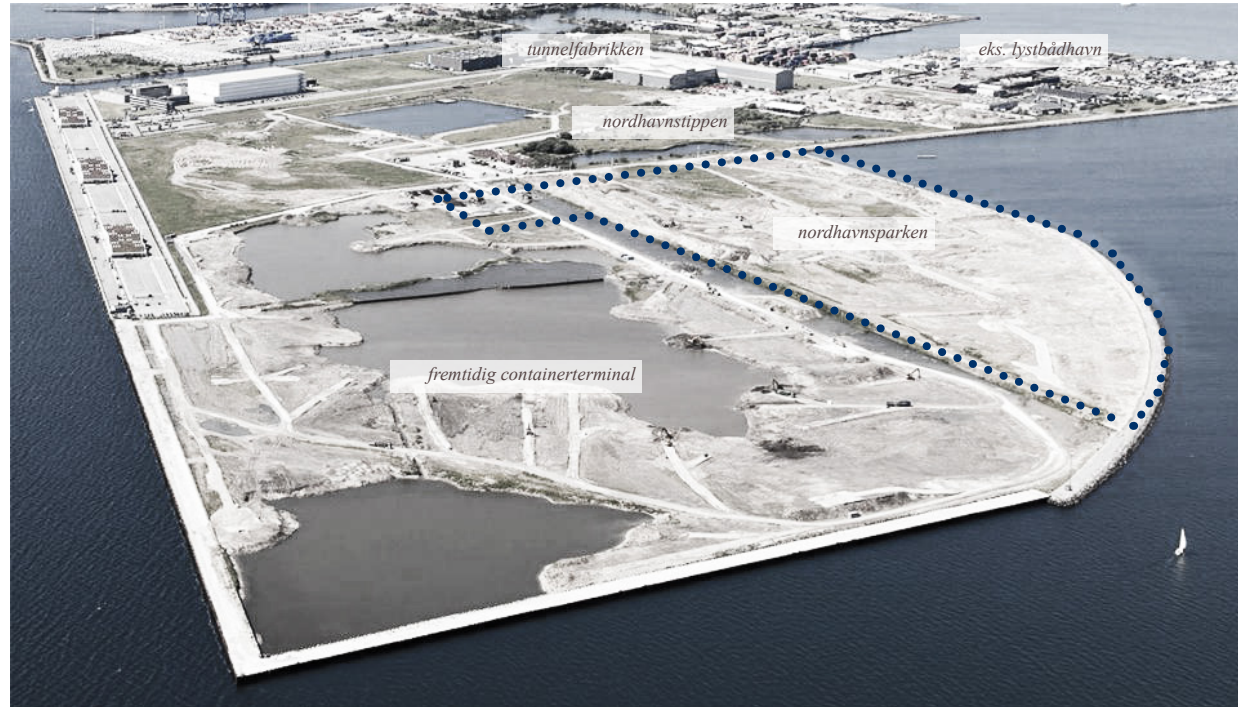

9 / Principper fra udviklingsplanen

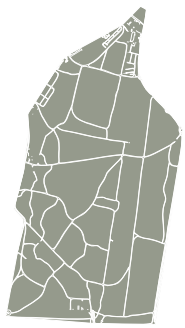
Sitet

Nordhavnstubben er et 100 hektar stort område beliggende yderst på Nordhavns nordlige holme, som er skabt af opfyld fra metrobyggeriet og overskudsjord fra byggeprojekter. Der er sat 28 hektar af til Nordhavnsparken som er stiplet ind på kortet til højre. Mod nordøst grænser området op til en endnu ikke anlagt containerterminal og mod nordvest grænser området op mod Nordshavnstippen, hvis fremtid stadig er usikker, men som lige nu står til at blive fredet.

Længere mod nordvest ligger en eksisterende lystbådhavn. Det er By og Havn står for udviklingen af parken i samarbejde med Københavns Kommune. Det forventes, at der udskrives en konkurrence i 2023 og at parkens anlægning starter i 2025. Containerterminalen forventes klar i 2023, og tunnelfabrikken som bliver et kulturcenter og ungdomsboliger står klar i 2024. Resten af det sydlige område er stadig perspektivområde og forventes først i udvikling efter 2031. Parken står derfor ”alene” i godt stykke tid inden beboerne flytter tæt på.¹

¹ Nordhavn - Revision af strukturplanen fra 2009. December 2018.

amager fælled

valbyparken

botanisk have

lersøparken

sydhavstippen

nørrebroparken

nordhavnsparken

enghaveparken

kongens have

østre anlæg

*frederiksberghave
søndermarken*

h.c. ørstedsparken

fælledparken

11 / Skalasammenligning med andre parker i København.

Jorden - indvundet land

”Et landskab i konstant forandring i en dynamisk koreografi mellem mennesker, maskiner og alt det, der spontant kommer til live her.”

Nordhavns landindvinding er stadig i gang, og finder sted på Nordhavs nordøstlige spids, stubben. Området er så stort at det forøger Københavns samlede areal med 1%, og det er her jorden fra metrobyggeriet b.la. er blevet placeret. Metro-jorden udgør cirka 16%, og ellers stammer resten af over-skudsjorden fra hele Sjælland, der er til overs fra udgravede fundamenter eller forurenede tomter . Jorden har en samlet kapacitet på 18 mio. tons jord, fordelt med 7 mio. tons rent og 11 mio. forurenede. Der forventes at landvindingen er afsluttet i 2025. ⁱⁱ

I det sammenbragte jordlandskab dukker forskellige materialer op, der vidner om andre steder og tider: byggematerialer, potteskår, planter knoglerester, flamingo granulat, plastrester fra spande og vejskilte, ferskvandsmuslinger. Som Nana Scöttlander også beskriver om materialerne, i hendes projekt BODYSCAPING:

”De ligger og nynner deres frekvenser, på vej mod en fælles artikulering af en ny fortælling, et fælles kor. Resonansen forplanter sig i min krop og genindskriver mig i det større materielle kredsløb, både jorden og jeg er indviklet i. Vores spor lever videre i landskabet, og dét lever videre i os.”ⁱⁱⁱ

Jorden bliver lagt i bunker, flyttes rundt og er konstant forandring mellem mennesker, maskiner, og andet liv der opstår her eller flytter hertil, heriblandt fuglearter, planter i mærkelige sammenblandinger, sammenbragt fra vidt forskellige steder transporteret hertil med jorden. Blandt jorden finder man og insekter fra nær og fjern, snegle og frøer der dukker op i de mindre forurenede vandsamlinger af salt- og regnvand. Den menneskelige indtrængning finder også sted ved fiskeri langs med kanten, og andre der forsigtigt begynder at udforske området.

13 / Jordopfyldningsprocesser på Stubben.

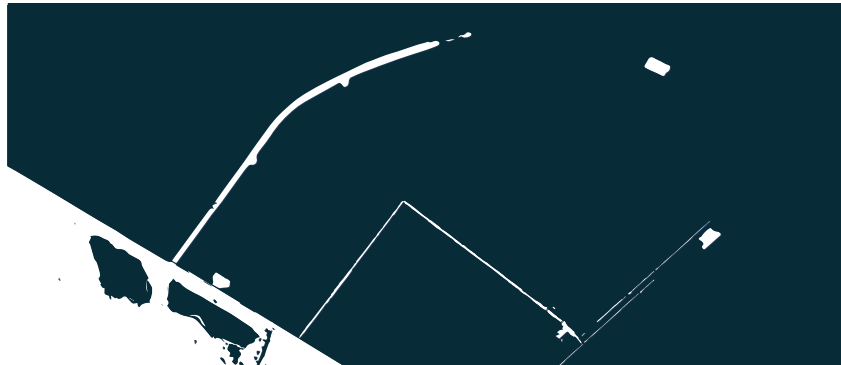
i Nana Francisca Schöttländer. Jeg er bare her, sammen med noget andet. (Wavesfestival 2021) s. 5

ii By og havn. "Nordhavn udvides" byoghavn.dk.

iii Nana Francisca Schöttländer. Jeg er bare her, sammen med noget andet. (Wavesfestival 2021) s. 5

2012

Landindvinding stater ved anlæg af to stationer i vandet. Herfra spundes formen.

2016

Jorden fyldes først i den nordlige del. Den del som bliver parken.

2014

Spundsingen er nu færdig og jord påfyldes i de to kamre.

2018

Herefter fyldes jorden i den sydlige del som bliver til containerterminalen.

14 / Jordopfyldning over tid på Stubben.

plante

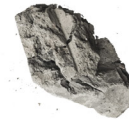
flint

granit

fremmede objekter

sediment

tegl

forkullet pap

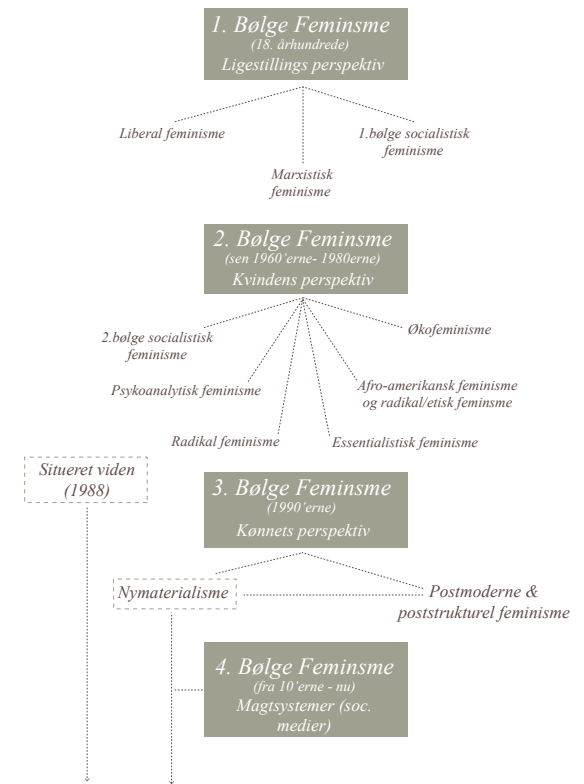
Teori og metode

Nymaterialisme

”Ved at forså at alle materialiteter omkring os som agerende aktanter, der behøver lige så stor omsorg som mennesket, kan vi komme til at leve og se verdenen på nye måder, der er mere bæredygtig og få os til at blive med og i problemerne. Denne samskabelse på sitet kan forstås, som Donna Haraway ville kalde ”becoming with”.ⁱ

Nymaterialisme er en interdisciplinær, teoretisk og politisk undersøgelsesfelt, begyndende i 00’erne sammen med den poststrukturelle-feminismes filosofi og videnskabsstudier, som bl.a. Jane Bennett, Donna Haraway, Elizabeth Grosz, Bruno Latour, Stacy Alaimo, Rosi Braidotti og Astrida Neimanis har arbejdet med. Det er en drejning væk fra tidligere teories tilgang til materialitet som noget dødt og ubevægeligt. I stedet arbejdes der med materialitet som noget levende og vibrerende, der har en tidslighed. At se materialiteter på denne måde, kalder på aktiviteter og skabelser, der er i proces med tingene og som er i konstant dannelse og gendannelse i foranderlige konstellationer, med fokus på udvekslinger og flygtigheder.ⁱⁱ

Vi vil fokusere på potentialet for feminisme i arkitekt uren ud fra et feministisk teorifelt og begreber som nymaterialismen arbejder med – både i skabelsen af rum, men også i vores praksisser. Projektet bliver hermed også en undersøgelse af hvordan feminismen også kan bruges til at skabe en forandring i arkitekturen, som kan nuancere debatten ”køn og arkitektur”.ⁱⁱⁱ

16 / Tidslinje over feminismens bølger, og tilhørende teoriske strømninger.

ⁱ Nikoline Leth Jepsen, At komme Andetsreds - gennem feministiske spatiale praksisser, 2021, s. 19

ⁱⁱ Susan Yi Secindiver, New Materialism. (Oxford Bibliographies, 2019)

ⁱⁱⁱ Dette emne behandlede arkitekturfestivalen Cafx i år, Aarhus arkitektskolen har en debat-række om det i kølvandet på sagerne om sexismen på den norske såvel som de danske arkitektskoler, forskningsprojektet Kvinder i Dansk Arkitektur 1925-1975.

Fremkaldelse gennem en feministisk spatial praksis

Arkitekt Jane Rendellⁱ er med inspiration fra de Certeau og Lefebvres teorier om produktion af rum og spatiale praksisser kommet med en feministisk tilgang, kaldet Critical Spatial Practice i 2003. Begrebet opererer i praksisser mellem tre krydsfelter: kunst og arkitektur, teori-praksis, offentlig-privat. Krydsfelterne beskriver både hverdagslige aktiviteter og kreative praksisser, som søger at modsætte sig de dominerende sociale ordener af den globale virksomhedskapitalisme. Hendes tilgang operere i den kritiske teoris kerne kvaliteter: selv-refleksion, social transformation samt en spørgende tilgang til de sociale betingelser og ens egen disciplin, der understreger vigtigheden af dialogen mellem teori og praksis i arkitekturen.ⁱⁱ

Rendell har siden udvidet begrebet til feministiske spatiale praksisser, der forstås ved et skifte fra den objektorienterede tænkning til en system-orienteret tænkning; fra ophøjelsen af ”værket” og hvem der lavede det, til hvordan noget arbejder for et bredere fælles gode. Der arbejdes med nye former for kreativitet, som kan opstå ved eksperimental, performativ og etiske orienteringer til verdenen.ⁱⁱⁱ Samtidig er der fokus på, hvordan arkitekturen bliver bygget, og tydeliggørelse af,

hvem der får lov til at bygge. Ligeledes søger en feministiske praksis at projektere, aktivere og afprøve alternative normer eller idealer. Begrebet trækker på feministiske teorier, der igangsætter overvejelser omkring de processer af brug, drift, facilitering og sætte den gængse arkitektoniske praksis på spidsen, som kan skabe mere ligestillet arkitektur for alle^{iv}, som Donna Haraway forklarer:

”Liv bliver bygget. Og derfor gør vi klogest i at uddanne os til dygtige håndværkere sammen med de andre jordiske aktanter i fortællingen.”^v

Derfor søger vores projekt en ny slags praksis og sprog omkring de anderledes praksisser, der afviser den institutionelle og historiske måde at gøre tingene på, men som i stedet udfolder processer til at skabe og tænke sammen, og gør plads til, at man kan gøre det i fællesskab. Indenfor det, ser vi tidslighed og medindflydelse som to væsentlige faktorer til at arbejde med en feministisk spatial praksis. Tidslighed skal forstås som foranderlighed, og kan ses som temporære projekter/ideer der kan blive permanente, men også forgå. Medindflydelse skal forstås som muligheden for borgeren

til at være med til skabelse af parken. De to begreber bliver brugt som bystrategiske greb.

Med bevidstheden om vores praksis vil projektet forsøge at skabe en arkitektur, der går ud over de fysiske manifestationer. Dette vil vi gøre gennem udfordring og diskussion af processuelle omgange med aktører/aktanter, tænke care/omsorg ind i skabelsen af og i arkitekturen, samt arbejde med situeret viden. Begreber, knyttet til nymaterialismen, den feministiske spatiale praksis og feministisk arkitektur, vil blive brugt som et værktøj i fremkaldelsesprocessen, der vedholder en kritisk og teoretisk tilgang til de spørgsmål som projektet rejser. Nogle begreber vil blive brugt i en eksperimentel form til at fremkalde projektet fysisk - for eksempel gennem modelforsøg eller kropslige forsøg. Andre begreber vil blive brugt konkret som rettesnor og guidelines til at få ligestilling ind i projektet fysisk.

i Jane Rendell (1967) er arkitekt, arkitekturhistoriker, kulturel kritik og kunst formidler, og er ophavs kvinde til begreberne critical spatial practices, site-writing.

ii Jane Rendell. Critical Spatial Practice as Parrhesia (MaHKUscript, Journal of Fine Art Research, 1(2), 2016), s.11-16

iii Meike Schalk, Thérèse Kristiansson, Ramia Mazé, Feminism in Connectedness - an incomplete encyclopedia of the Anthropocene (Strandberg Publishing A/S, 2020) s. 179

iv Dette afsnit er et redigeret afsnit fra teksten af Nikoline Leth Jepsen, At komme Andetsteds - gennem feministiske spatiale praksisser, 2021. s. 5-6

v Donna Haraway, Monstrøse Løfter: en regenerativ politisk vision for de upassende andre. Hans Reitzels Forlag, 2018 (opr.1992) s. 312

Begreber forstået fra Donna Haraway

Situeret Viden

Begrebet Situeret Viden stammer fra den feministiske videnskabssteori, specifikt teoretikern Donna Haraway, der med sin tekst *Situated Knowledge* fra 1988, har redefineret hvad videnskab, vidensproduktion og objektivitet er, og kan være, betydninger der rækker langt ud over den kontekst og tid, den blev skrevet i.

Hun beskæftiger sig med objektivitetsbegrebet, forstået som vidensskabens ”gudetrick” hvor alting ses intetstedsfra uden krop og kontekst, som en umulighed i vidensproduktionen. Hun ser derimod enhver anskuelse som noget situeret, og den eneste måde at opnå en form for objektivitet er gennem det partielle, der baserer sin viden på samtaler, og ikke på mestring af verden som ressource. Ved at se virkeligheden som materielt-semiotisk, forstås virkeligheden som både materielt og diskursiv, og at den indeholder både det menneskelige og ikke-menneskelige samt det sproglige, symbolske og mytiske konstruktioner. Haraway generobre synet som et sansesystem, og indlejre det i specifikke praksisser og insistere på dets situering.^{i ii}

ⁱ Donna Haraway, *Situeret viden*. (Forlaget Mindspace, 2018)

ⁱⁱ Dette afsnit er et redigeret afsnit fra teksten af Nikoline Leth Jepsen, *Spatiale Praksisser - Betydningskabende rumdannelse i byrummet*, 2021, s. 12

Andetsteds

Donna Haraway forstår andetsteds som en konkret vision om skabelse af verdener, der er til at leve i. Visionen er ikke et bestemt sted eller et utopisk endepunkt, men den er etisk og politisk og udtrykker håbefulde dannelser og muligheder for at forstå os selv i verdenen, gennem nye og anderledes fortællinger, der ikke er funderet i vestlige modernitets-oprindelseshistorier, og som er fri for undertrykkelse.ⁱ Måder at komme andetsteds er gennem en dekonstruktion af de dikto-mer, vi ser verdenen og danner vores forståelser igennem - såsom natur-kultur, subjekt-objekt, selv-andre, lokal-global. Dekonstruktionen kan åbne muligheder for transformation af vores videnssystemer og sociale relationer, som kan bidrage til andre måder at anskue verdenen på, der ikke er bygget på sociale kategorier som køn, race, klasse og arbejde, men baseret på nye slægtskaber og fællessteder, der kan danne en ny almen fælles og offentlig natur, der kan rumme mange beboer, både menneskelige og mere-end-menneskeligeⁱⁱ

ⁱ Lis Nørgaard, *Introduktion til feministisk videnskabsfilosofi i Feministiske tænkere* (Hans Reitzels Forlag, 2018), s. 269

ⁱⁱ Donna Haraway, *Monstrøse Løfter: en regenerativ politisk vision for de upassende andre i Feministiske tænkere* (Hans Reitzels Forlag, 2018)

Aktør/aktant

Aktøre/aktanter, i henhold til Bruno Latour teori ANTⁱ, kan både være humane og non-humane, men de indgår altid i et vævet netværk, som gør, at man ikke kan skelne mellem mennesker, dyr, teknologi, ting osv. Haraway argumentere i forlængelse af Latour for, at alt er forbundet, og at aktører er væsener, der i sammenkædning med andre bygger verdener gennem en kollektiv og kropslig forståelse. Der er dog fare for at den (privilegerede) menneskelige aktør reducerer andre mindre privilegerede og ikke-menneskelige aktører til ressourcer, og til: ”ikke at være andet end grundlaget for og oprindelsen til deres handling”ⁱⁱⁱ. Ved at arbejde med det mere-end-menneskelig og forståelsen af forbundethed, kan denne fare bearbejdes og forhindres.ⁱⁱⁱ

ⁱ DTU, *Aktør-netværk teori - tingene i centrum*. historie.dtu.dk.

ⁱⁱ Donna Haraway, *Monstrøse Løfter: en regenerativ politisk vision for de upassende andre i Feministiske tænkere* (Hans Reitzels Forlag, 2018) s. 333

ⁱⁱⁱ Donna Haraway, *Monstrøse Løfter: en regenerativ politisk vision for de upassende andre i Feministiske tænkere* (Hans Reitzels Forlag, 2018)

SF-figures

”Teorien er ment som en orientering; den skal udvikle sig i og gennem en ubønhørlig artefaktualitet, der forbyder al direkte stedfæstelse og observation af nature, og levere en løselig skitse af rejseruten frem mod et science fiction-sted, et spekulativt faktisk SF-sted, som ganske enkelt kaldes andetsteds.”ⁱ

Konceptet SF er introduceret af Donna Haraway i bogen *Staying with the Trouble: Making kin in the Chthulucene*, og bliver udfoldet i flere figurer:

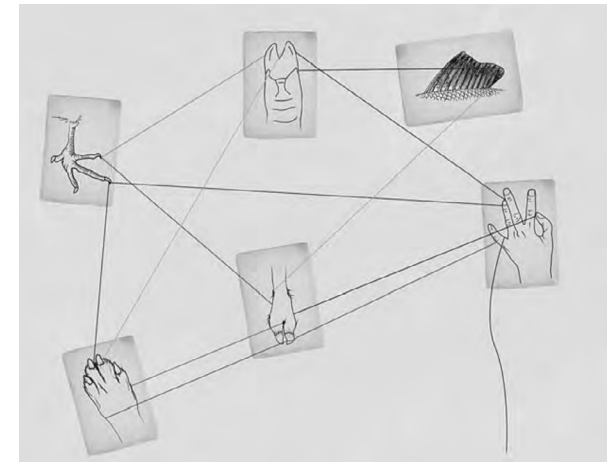
- *String Figures*
- *Science Fact*
- *Science Fiction*
- *Speculative Fabulation*
- *Speculative Feminism*
- *So Far*

Figureerne tilbyder en række metoder til at tænke tanker og fortælle historier sammen på, der empatiserer en fælles natur der giver og modtager, deltager, og følger. Figureerne, som hun beskriver med bogstaverne SF fremkalder flere forskellige praksisser som adresserer opfindsomme og kreative måder andres forbindelser til fællesskaber, alt sammen med

et midlertidigt øje mod de ting vi ved så langt (jf. situeret viden). De har, som Donna Haraway beskriver det ”response-ability” i deres gensidige kreationer. SF er et forsøg på at skitsere praksisser for opfindsomme mønstre af tanker, der ultimativt kan finde måder at ”stay with the trouble” i vores nutid. Begrebet String Figures udfolder hun dybdegående med en forståelse af begrebet som en ”companion practice”, der er måder at forbinde på tværs af arter og rum, der både virker og fejler, er aktive og sommetider stille, som hun beskriver:

“Playing games of string figures is about giving and receiving patterns, dropping threads and failing but sometimes finding something that works, something consequential and maybe beautiful, that wasn’t there before, (...) attachment site upon attachment site, to craft conditions for finite flourishing on terra, earth. String figures require holding still in order to receive and pass on. String figures can be played by many, on all sorts of limbs, as long as the rhythm of accepting and giving is sustained.”ⁱⁱ

String figures kan både bruges til sammenkobling af aktører og steder, som et udsagn og et ønske om at forbinde flere arter og opnå flere fællesskaber. Det kan lede til formgivning gennem stisystemer, plantebælter, vandhuller – for eksempel - et træ kan både være et klatretræ i bunden, og hus for fugle i toppen.ⁱⁱⁱ

17 / *Multispecies Cat's cradle of Nasser Mufti*

i Donna Haraway, *Monstrøse Løfter: en regenerativ politisk vision for de upassende andre*. Hans Reitzels Forlag, 2018 (opr.1992) s. 305

ii Donna Haraway, *Staying with the Trouble - Making Kin in the Chthulucene*. Duke University Press, 2016. s. 10

iii Donna Haraway, *Staying with the Trouble - Making Kin in the Chthulucene*. Duke University Press, 2016.

Gender mainstreaming

Gendermainstreaming er et begreb, der opstod i forbindelse med FN's kvindekongres i 1985. Begrebet skal forstås som ligestillingspolitik, der influerer al lovgivning, administration og udførsel. Både at man arbejder med ligestilling, når man lovgiver om miljø, parker og byrum, men også at selve processen, og dem der udfører lovgivningen, planlægningen og anlægsarbejdet arbejder med ligestilling strukturelt i hele processen.ⁱ

Doris Damyanovic fremhæver i sit kapitel "Gender mainstreaming as a strategy for sustainable urban planning", hvordan ligestilling skal forstås i forhold til byens rum:

*"It is the right to live in, to plan in, to represent, characterize and occupy urban space in a particular city"*ⁱⁱ.

Gendermainstreaming skal forstås som et værktøj hvortil man opnår ligestilling i byrum. Det er både en måde både at analysere sig frem til om grupper bliver diskrimineret i en eksisterende spatial kontekst pga. af deres køn, alder, eller etnicitet, men det er også en måde at sikre sig at et nyt projekt lever op til standarder, der sørger for at ingen bliver

diskrimineret pga den spatiale kontekst. Helt lavpraktisk kan gendermainstreaming bruges som et værktøj til at håndhæve, at fortovene skal være brede nok til barnevogne, at der skal være lys i parker for undgå utryghed, at der sikres adgang med ramper eller elevatorer, så kørestole kan komme rundt.

I Wien er Gendermainstreaming en del af deres lovgivning. Det influerer både processen, men vigtigst af alt kommer det til udtryk fysisk i deres uderum. Her har man identificeret marginaliserede grupper og forsøgt at lave uderum efter gendermainstreamingsprincipper, der giver sig til udtryk i "gender sensitive design". Kritikken af gendermainstreaming er dog ikke til at komme udenom. I forsøget på at identificere hvem der bliver diskrimineret og hvordan, har det til tider fastholdt en gammeldags tanke om kønsroller.ⁱⁱⁱ Dog er Wiens kommune opmærksom på det og arbejder med ikke at fastholde kvinder som "omsorgspersoner" for børn og ældre, og piger som passive grupper der bare vil have "snakke hjørner". Det kræver stor opmærksomhed på brugergruppen hver gang man designer et nyt offentligt område eller ændre et eksisterende. Gendermainstreaming inkluderer også at bruge

tidlig borgerinddragelse af eksisterende beboere i konstruktive opdelt grupper, da dette vil fordre det bedste resultat. Det betyder, at man hører marginaliserede personers behov, og ikke kun dem der råber højest.^{iv}

Example – Excerpt from the planning recommendations for the gender-sensitive design of public parks and gardens

Spatial structure	
Networking of open spaces	Spatial and functional networking of open spaces and popular gathering places of children and young people by means of urban design
Footpath network	The footpath network of the park enables visitors to walk around (circular route) and is integrated into everyday trips and walks (crossing options).
Differentiated spatial concept	Combination of smaller scale and larger scale sub-zones Combination of both functionalised zones and open-ended, flexible sub-zones for multiple uses
Structuring into sub-zones	Especially in case of high utilisation pressure, it is recommended to structure the larger zones of the park (e.g. areas for ballgames) into sub-zones to ensure their simultaneous use by several groups. In non-functionalised zones, focal points (e.g. seats) are important because they help less confident groups to stake a claim for appropriating the surrounding areas. Design of spatial boundaries
Flexibility	The facilities should offer flexibility and leeway for change (trends in leisure activities, space for temporary activities).

Source: M4-62, Executive Group for Construction and Technology, 2006

ⁱ Anne Sofie Lok, Ligestilling på byens pladser, 2021, s. 13

ⁱⁱ Ines Sánchez de Madariaga and Marion Roberts, Fair Shared Citiis side s.176

ⁱⁱⁱ Ines Sánchez de Madariaga and Marion Roberts, Fair Shared Citiis side s. 9-11

^{iv} Gender Mainstreaming in Urban development, 2013

Andre begreber

Care

”Care is a species activity that includes everything that we do maintain, continue, and repair our world so that we can live in it as well as possible. That world includes our bodies, ourselves, and our environment, all of which we seek to interweave in a complex, life-sustaining web.”ⁱ

Care-begrebet kan forstås i en arkitekt- og planlægningskontekst som et kritisk koncept, der vil kræver en fundamental reorientering af den skabende process. Care arbejder med åbne læsninger og processer, der udfordrer den kapitalistiske arkitektoniske produktion. Dette kan opnås ved at gå væk fra det statiske objekt, og i stedet arbejde med, hvordan denne ting opererer over tid, samtidig med en forståelse af omsorg som en del af designprocessen fra beslutningstagen til ordnært tegne- og skrivearbejde.ⁱⁱ

ⁱ Bernice Fisher, and Joan Tronto. Toward a Feminist Theory of care in Emily K. Abel and Margaret K. Nelsen (eds.) *Circles of Care: Work and Identity in Women's Lives* (Albany: SUNY Press, 1990) 35-62

ⁱⁱ Heidi Svenningsen Kajita, *Caring Techniques: Making Design Documents Work for Democratic Futures*.

Transkropslighed

Transkropslighed medierer i det flydende mellem materielle og teoretiske kroppe, handler mellem indre og ydre forbindelser, udfordrer diktomer, filtre og laver overgange mellem det menneskelige og ikke-menneskelige.ⁱ Det dækker over alle skabninger som kropsliggjorte væsner, der er sammenflettede med den dynamiske, materielle verden, der flyder gennem dem, transformerer dem og er transformeret af dem.

En transkropslig forståelse fokuserer på individets krop, der kalder på en slags engagement og intervention, der kan udfordrer os – socialt, psykisk eller kropsligt. Individuelle kropslige handlinger kan ændre vores adfærd og udfordrer, den måde vi lever og agere i verden på ved at give mennesket kropslige erfaringer i mødet med de materialer og livsformer, vi deler verdenen med, og udfordre menneskeartens exceptionelle selvopfattelse.ⁱⁱ

ⁱ Astrida Niemanis, *Hydrofeminism: Or, On Becoming a Body of Water* in *Undutiful Daughters: Mobilizing Future Concepts, Bodies and Subjectivities in Feminist Thought and Practice* (New York: Palgrave Macmillan, 2012)

ⁱⁱ Stacy Alaimo, *Trans-corporeality* i *The Posthuman Glossary* edited by Rosi Braidotti & Maria Hlavajova. Bloomsbury, 2016

Referenceprojekter

Aktiv begrebsbrug -Referencer

For at vise hvordan begreberne kan bruges konkret, fremhæves her forskellige projekter der har brugt begreberne og teorien aktivt. På hvert projekt er der indtegnet hvilke begreber de benytter sig af. I udformningen af Nordhavnsparken vil vi bruge referencerne som inspiration til projektet.

Floating University Berlin

Floating University Berlin, kaldet FUB, er skabt af tegnestuen raumlabor. Det startede som et midlertidigt bylaboratorium i 2018, er siden blevet permanent, og arbejder fortsat med kollektiv læring, og transdisciplineret udveksling for offentligheden.ⁱ

FUB er placeret i et regnvandsbassin fra 30'erne med forurenset urbant overfladevand, som stadig i dag fungerer sammen med den offentlige infrastruktur ved at holde og lede regnvand ind i byens kanaler. Bassinet var en del af den nu nedlagte Templehof flyplads, som har været afskåret for offentligheden i over 60 år. Deres mål med FUB var at åbne, blødgøre, vedligeholde og tage hånd om den unikke urbane infrastruktur samt den menneskelige (videns)kultur og andre arter.ⁱⁱ

I skabelsen af projektet arbejdede de med det stedet allerede tilbød, og ved at undgå at fjerne eller ændre bassinet har man brugt bassinet som en aktant i skabelsen af projektet. FUB bliver et andet slags universitet, der spiller ind i diskussionen omkring fremtidens universitet, hvorpå den måde vi skaber viden på, bliver revurderet.

ⁱ Floating University Berlin, floating-berlin.org

ⁱⁱ Raumlabor, "Floating University Berlin", raumlabor.net

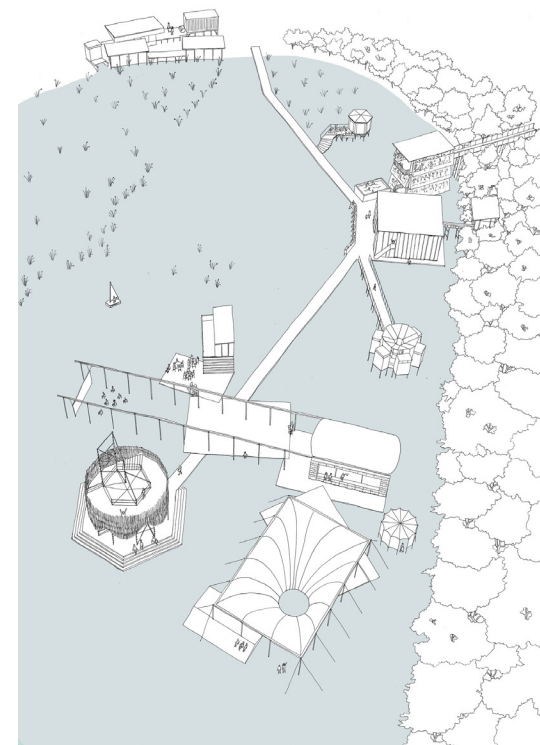
Situert viden	Andetsteds	Transkroplighed	Care	Aktor/aktant	String Figures
---------------	------------	-----------------	------	--------------	----------------

19 / Billeder af Floating University

20 / Billeder af Floating University

21 / Oversigtstegning af Floating University

Einsiedler Park

I Wien ligger der flere ”pilot parker”, hvis udformning er præget af kommunens tilgang til gendermainstreaming. En af dem er Einsiedler Park. Parken blev identificeret som et sted hvor piger ikke ville opholde sig. I analysen og samtaler med unge piger hen over et år, fandt man ud af at der ikke var nogle steder hvor de kunne ”claime space” og de synes parken var uhyggelig. Man ændrede derfor parkens udseende på flere måder:

1. Parkens krat blev fjernet, stierne blev gjort breddere og indgangene nemmere at se og lysmaster blev sat op.
2. Små installationer ved stierne, som hængekøjer, platforme, og bænkesæt blev indsat så man nu kunne få lyst til at slå sig ned, uden at komme for langt væk fra stien.
3. Det store boldområde blev lavet om til et boldbur, og et frit asfaldtområde hvor der ikke var skiltning eller redskaber. Dette område indtog både piger og drenge til dans, sjipling og kridttegning.ⁱ

Dette eksempel viser hvordan en fysisk ændring kan føre til en social ændring med fokus på ligestilling.

ⁱ Sirdova, Milota. ”More girls to parks! Case study of Einsiedler Park Vienna”. WPS Prague 2017.

22 / Asfaldt uden skiltning kan bruges til flere ting

23 / Zoneopdeling af asfaldt

Gendermainstreaming

Care

24 / Nye muligheder for ophold langs stierne

Bodyscaping

”Jorden er som kroppens kød, fuld af depoter, stoffer, fortællinger og lag af materielle forbindelser.”ⁱ

BODYSCAPING er en performance i jorddepotet på Nordhavns yderste spids, lavet af kunstneren Nana Francisca Schottländer. Performancen opererer i feltet mellem kunst og byudvikling, hvor jorddepotet bruges til at skabe en levende koreografi mellem jord, maskiner, mennesker og alt andet liv, der indfinder sig der.ⁱⁱ II BODYSCAPING har borgere deltaget aktiv i performancen, hvor de har mødt landskabet med deres kroppe iført kedeldragt og sikkerhedsvest. De er blevet guidet blandt jordbunkerne for fysisk at mærke og gå på opdagelse i den jord, som vi alle er en del af.ⁱⁱⁱ Via den kropslige oplevelse med jorden opdages aktanter, der ellers ikke ses fra menneskets oprejste positur, hvorfra der kun mærkes et vagt ekko af de liv, som jorden har båret. Hun trækker på aktuelle tematikker om by, menneske, natur, materialitet og sætter jorddepotet i fokus gennem poetiske, intellektuelle og fabulerende formater.

ⁱ Nana Francisca Schottländer. Jeg er bare her, sammen med noget andet. (Wavesfestival 2021) s. 5

ⁱⁱ Metropolis, HABITAT + BODYSCAPING af Nana Francisca Schottländer, 2021.

ⁱⁱⁱ Metropolis, Når kunst kører byudvikling, 2021. (metropolis.dk)

Transkroplighed

Aktor/aktant

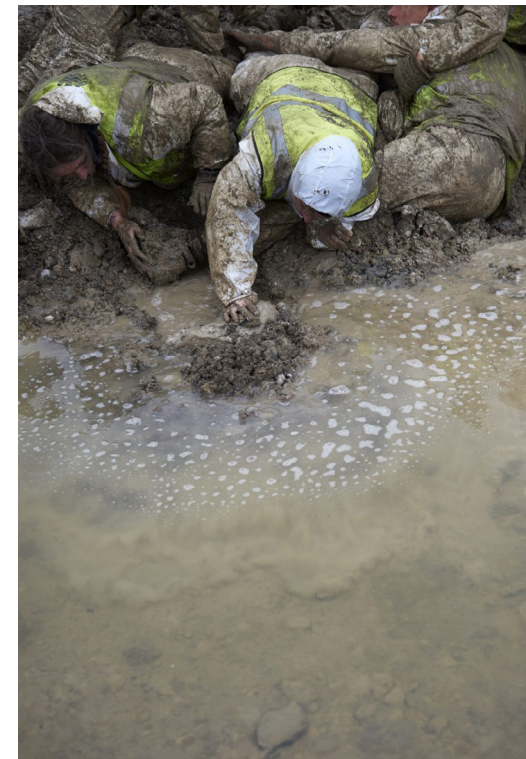
Siteret viden

25 / Kropslig kontakt med jorden.

26 / Mennesket i det store antropocæne landskab.

27 / En kollektiv kropslig oplevelse.

Borgerlandskabet ved institut for (X)

På Godsbanearalerne ligger Institut for (x) der har skabt en særlig identitet for Århus K. (X) er både en uddannelsesplatform, businesshub, netværk og kulturplatform. (X) har hele tiden været et temporært eksperiment, hvilket har givet en stor frihed i hvad der blev skabt på grunden. Både socialt og fysik har de arbejdet med midlertidig byfornyelse, hvor nogle elementer er blevet permanente.ⁱ Imellem de faste elementer ligger projektet Borgerlandskabet som er et initiativ til udviklingen af den nye park der skal ligge i Aarhus K. Dele af udviklingen af Den Rekreative Kile skal forgå gennem borgerne. Processen bliver struktureret af bydelskontoret der ligger samme sted. Tanken er at nogle funktioner er bestemt af kommunen mens andre bliver skabt i samarbejdet mellem bydelskontoret og borgeren.ⁱⁱ

” Som åbningstræk i Den Rekreative Kile placeres en række knudepunkter med bylivsprojekter langs stien. Her kan borgere, virksomheder og foreninger udføre projekter, der gør gå- eller cykelturen langs skinnerne til en spændende oplevelse. Nogle projekter bliver permanente, mens andre er midlertidige og drives af forskellige foreninger og frivillige.”ⁱⁱⁱ

ⁱ Institut for (x), This is X. Institutforx.dk.

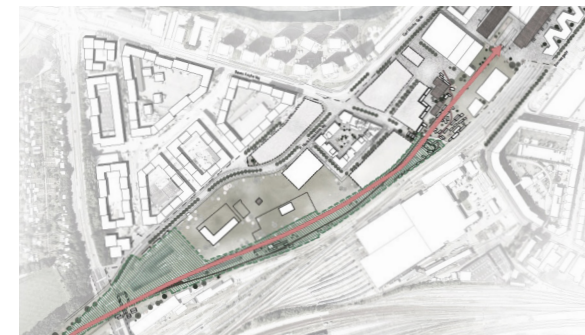
ⁱⁱ Institut for (x), Borgerlandskab i den Grønne Kile.

ⁱⁱⁱ Århus Kommune. ”Den Rekreative kile”. Godsbanearalerne.dk.

Borgerlandskabet knytter den nye bydel sammen med den omkringliggende kontekst, og bliver en fortsættelse af ideen om medskabelse og temporære/ permanente elementer som er grundideen på Institut for (X).

Situeret viden

Andetsteds

28 / Den Rekreative kiles udbredelse og stien

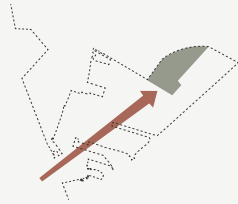

29 / Borgerlandskabets begyndelse ved Institut for (X)

Projektet

Program intentioner

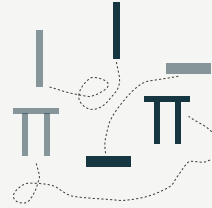
Fysisk / arkitektonisk

destination for ydre Nordhavn

bruge eksisterende jord som aktiv aktør/aktant

åbne og dynamiske programmer og design gennem midlertidige konstruktioner, der skaber mere værdi og grobund for området

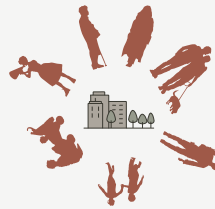

brydning og blanding af klassiske park-typologier

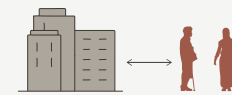
Socialt / samfundsniaveu

hensyn overfor mennesker, natur og andre arter

give retten til at bruge og tilhøre i byen for alle køn, sociale og økonomiske klasser, aldre, etniciteter. Ligestilling i process og design

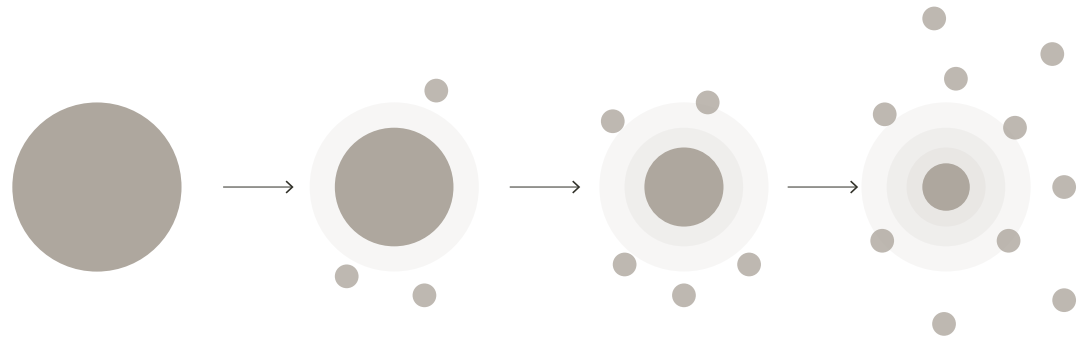
udvikling og samskabelse i mødet mellem institutionen og borgeren

30 / Diagram over Programintention

”Fællesstedet” som katalysator for parken

Vi ser parken som en mulighed for at igangsætte livet i Nordhavn Nord, da sitet bliver udviklet før de nye boligområder, som skal omkranse den. Stedet kan derfor have potentiale til at blive katalysator for bydelens udvikling. Med inspiration fra bylivshuse i Wien og Aarhusⁱ, og Floating University i Berlin forestiller vi os et ”fællessted” der fungerer som centrum for udvikling, afprøvning, vidensdeling, uddannelse og hvor muligheden for borgeren kan influere sin egen by skal være nem.ⁱⁱ

Over tid vil ”fællesstedets” produktion præge udseendet af parken med ideer og eksperimenter, selvom de overordnede linjer er lagt. Atmosfæren og forståelsen af at være medborger i egen bydel vil sprede sig til Nordhavn, og udfordre den måde vi skaber by på. Når byudviklingen af Nordhavn er fuldendt fortsætter ”fællesstedet” som fysisk institution dog mere med fokus på sociale interventioner fremfor fysiske manifestationer.

ⁱ Bylivshuse har været borgernes mulighed for at influere byudviklingen i de nye boligområder som Aarhus Ø og Aarhus K. konceptet er inspireret fra Wien hvor det hedder Gebeitsbetreuung.

ⁱⁱ Århus Kommune. ”Domen”. Nyeveje.aarhus.dk.

Tidslighed – permanentet / temporært

”Midlertidigheden har potentialet for at åbne op for muligheder ved at turde noget andet og mere, da konsekvenser af ”fejl” ikke er så fatale. Disse ”fejl” er måske netop det, der kan sende os i nye retninger og former for arkitektur og praksisser. Fejlene kan endda blive en videns produktion i sig selv, hvis man formår at evaluere rigtigt.”¹

Inspireret af Floating University Berlin og Borgerlandskabet vil vi arbejde med tidslighed og eksperimentering som koncept i udviklingen af parken. Dette manifesterer sig fysisk i afgrænsede temporære områder, som bliver en del af parkens udformning. ”Fællesstedet” som arkitektonisk bygningselement tænkes fleksibelt, men med nødvendige faste elementer. Indholdet i ”fællesstedet” kan også være skiftende og derfor skal der kunne trækkes elementer fra eller til på den faste bygningskrop. Der arbejdes dermed med det faste og flydende - nogle grænser tilrettelægges, men med en fleksibilitet, så indflydelse udefra kan tages med videre. Det tidlige greb i landskabet kan manifestere sig i arbejdet med jorden, planterne og borgernes udformning af parken der kommer til ved brug af parken f.eks. selvtrådte stier, jordvolde der ændres og selvsåede 1-årige blomster der skaber nye volumener for en tid, for så igen at forsvinde.

¹ Nikoline Leth Jepsen, At Komme Andetsteds – gennem feministiske spatiale praksisser, 2021. s. 19

32 / Borgerlandskabet ved Århus K er et stort eksperiment for hvordan man tænker park

33 / Institut for (x)

34 / Floating univeristy

Projektfaser

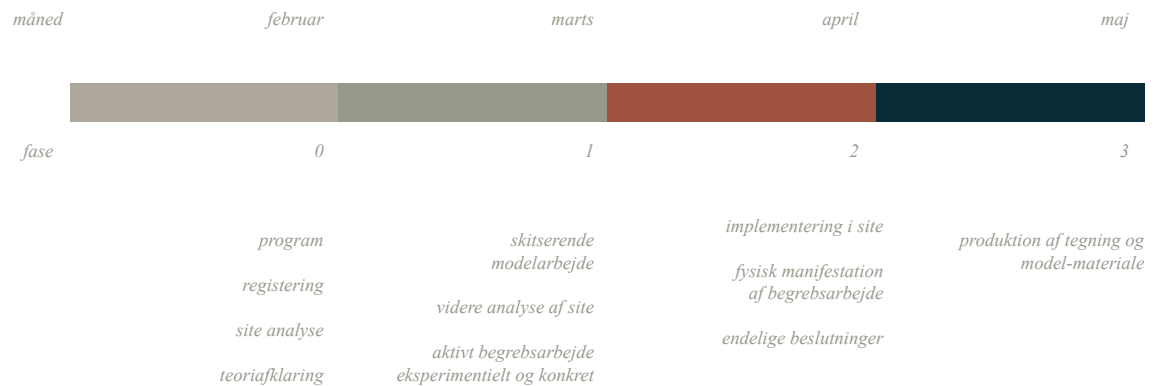
Projektet udvikles i fire faser:

Fase 0: I første fase vil vi undersøge site ved hjælp af kortmateriale, historisk baggrund og besøg på grunden. Vi vil på den baggrund lave en analyse af stedet, og afklare hvilke feministiske begreber vi vil bruge.

Fase 1: Med udgangspunkt i vores analyse af site og valgte begreber vil vi fremkalde projektet igennem model og tegning. Vores programintentioner bliver vores overordnede rettesnor og strategi i udviklingen af parken.

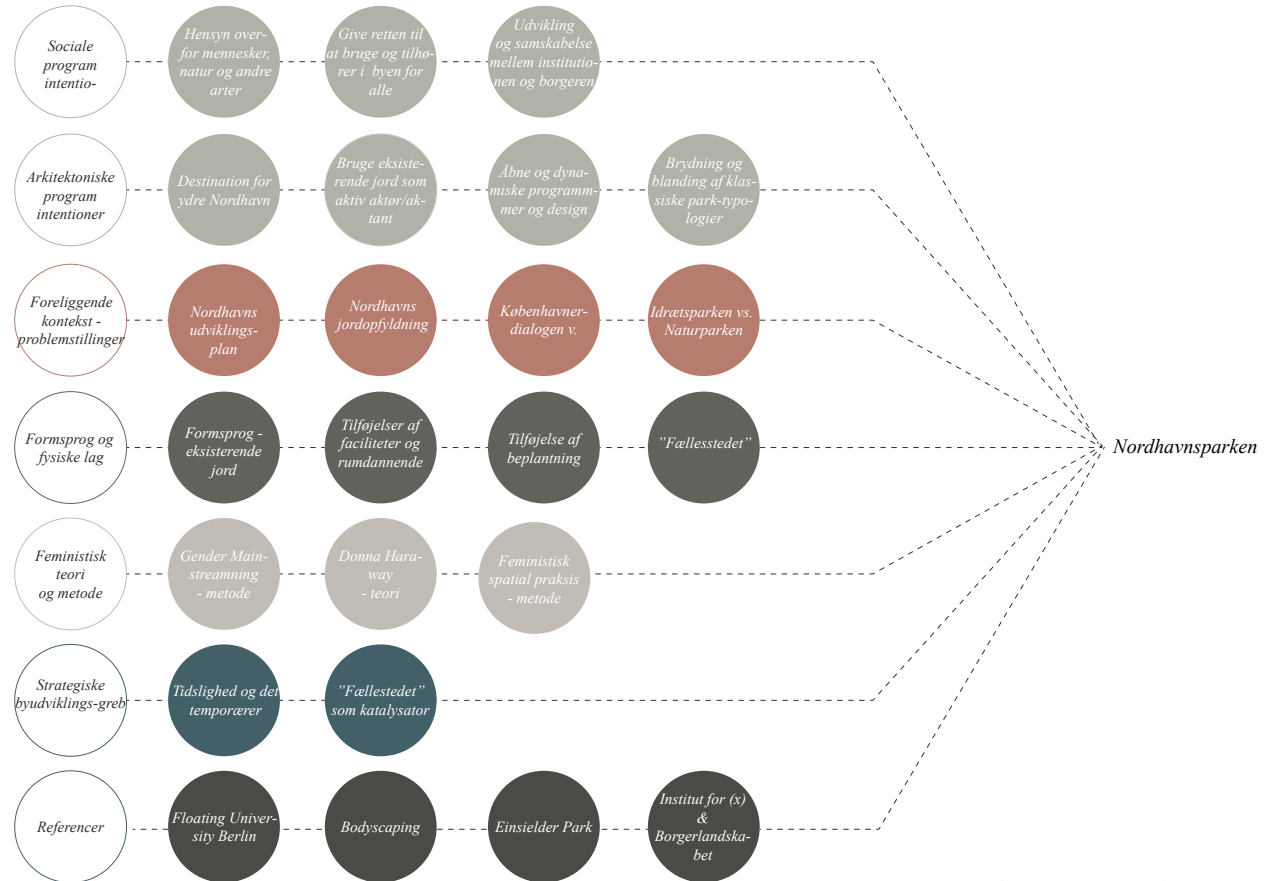
Fase 2: Eksperimenterne med begreberne afgiver ny viden som inkorporeres i den overordnede plan i strategien. I nedslag ses den fysiske manifestering af arbejdet med feministisk spatial praksis.

Fase 3: Projektet fremkaldes og udvikles yderligere i tegninger og model.

Projektets spor

Projektet udvikles henover flere spor samtidigt. Feministisk teori og metode influerer måden vi arbejder på, men vores programintentioner står som rettesnoeren for projektet. Den foreliggende kontekst skal ses som et udgangspunkt uden at være definerende for projektet. Formgivningen og de fysiske lag, er de konkrete fysiske elementer som skal tegnes ud. Disse er influeret af de feministiske begreber, intentionerne og vores referenceprojekter. De bystrategiske greb, er to overordnede metoder for byudvikling, der også influerer de fysiske lag.

36 / Diagram over projektets spor

Afleveringsforslag

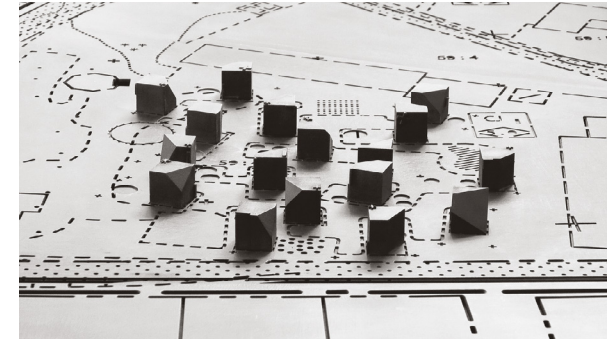
Projektet bevæger fra sig den bymæssige skala ned til den kropslige skala, og vil arbejde med tidlige processer og repræsentationer, der søger væk fra en statisk repræsentationsform. Afleveringsmaterialet bliver derfor en række udsagn, der udvikles gennem mange medier, og som ikke skelner mellem (r)præsentationsmateriale eller procesmateriale, på denne måde bliver processen en del af afleveringen. Heraf forstås afleveringsmaterialet som et snit i processen – i et stadig uafsluttet projekt, som fremtidigt stadig har en samtale mellem materialet, teorien og metoderne. Projektet foreslår en ændring i praksis, som udfordrer den måde byen bliver planlagt på i dag, og målet er at projektet vil have indflydelse på fremtidig byplanlægning.

Model

Projektet udvikles igennem modelarbejde der bliver en del af svaret på problemstillingerne. En interaktiv og eksperimenterende situationsmodel skal fungere som analyseværktøj der prøver at forstå stedets forbindelser og aktører og samtidig fungerer som en afprøvningsmodel, der kan være en aktiv aktant gennem hele projektet. Den kropslige skala undersøges i en række udsnitsmodeller.

Tegning

Tegningen vil fungere som et værktøj til at forstå de relationelle forhold, der undersøger den bymæssige helhed som Nordhavnsparken skriver sig ind i. Endvidere vil projektet blive fremkaldt igennem aktive arkitektoniske (ud)snit, der arbejder med en kropslig skala. Disse udsnit vil vise projektets knudepunkter hvor en fysisk manifestation af en feministisk spatial praksis er tydelig.

37 / Hunstad - Model of transformation of road station,
Christina Capetillo og Anders Abraham

38 / Composite Condition C, Plan-drawing,
Anders Abraham

FN-verdensmål

I vores arbejde med Nordhavnsparken ønsker vi både at arbejde med ligestilling strukturelt og konkret. projektet forholder sig konkret til ligestilling igennem de tre mål:

5. Ligestilling mellem kønnene.

Kvinder og andre køn skal have lige muligheder som mænd

10. Reduceret ulighed

Ulighed mellem racer, køn, alder og etnicitet skal reduceres

11. Bæredygtige byer og lokal samfund

Alle har ret til adgang til inkluderende og tilgængelige offentlige rum.

Projektet forholder sig også til andre livsformer end mennesker igenmen de to mål:

15. Livet under vand

Der skal sikres levesteder for dyr og planter der lever under vand og passes på eksisterende økosystemer

14. Livet på land

Der skal sikres levesteder for dyr og planter og en høj biodiversitet.ⁱ

ⁱ UNDP's nordiske kontor. "De 17 verdensmål". Verdensmaalene.dk.

Delmål 5.a

Velfunderede politikker og lovgivning, der kan håndhæves, og som fremmer ligestilling mellem kønnene og styrker alle kvinders og pigers rettigheder og muligheder på alle niveauer, skal vedtages og styrkes.

Delmål 10.3.

Inden 2030 skal enhver, uanset alder, køn, handicap, race, etnicitet, oprindelse, religion eller økonomisk eller anden status, i højere grad inddrages i sociale, økonomiske og politiske beslutninger.

Delmål 11.7

Inden 2030 skal der gives universel adgang til sikre, inkluderende og tilgængelige, grønne og offentlige rum, især for kvinder og børn, for ældre mennesker og for personer med handicap.

Delmål 15.9

Inden 2020 skal der integreres økosystem- og biodiversitetsværdier i national og lokal planlægning, i udviklingsprocesser, og i fattigdomsbekæmpelsesstrategier og redegørelser.

Delmål 14.3

Inden 2020 skal mindst 10procent af kyst- og havområder være beskyttet, i overensstemmelse med national og international lovgivning og baseret på den bedste tilgængelige videnskabelige information.

Kilder

Bøger

Haraway, Donna. *Monstrø Løfter: en regenerativ politisk vision for de upassende andre.* Hans Reitzels Forlag, 2018 (opr.1992)

Haraway, Donna. *Situeret Viden: Vidensspørgsmålet i feminismen og det partielle perspektivs forrang.* Forlaget Mindspace, 2018 (opr.1988).

Haraway, Donna. *Staying with the Trouble – Making Kin in the Chthulucene.* Duke University Press, 2016.

Roberts, Marion. "Introduction: concepts. Themes and issues in a gendered approach to planning". fra Fair Shared Cities -The Impact of Gender Planning in Europe. af Inés Sánchez de Madariaga, og Marion Roberts. Surry England, Ashgate. 2013

Damyanovic, Doris. "Gendermainstreaming as a strategy for sustainable urban planning" . fra Fair Shared Cities -The Impact of Gender Planning in Europe. af Inés Sánchez de Madariaga, og Marion Roberts. Surry England, Ashgate. 2013

Grusin, Richard. (editor), *Anthropocene Feminism.* Minneapolis, Minnesota Press 2017.

Rendell, Jane. *Critical Spatial Practices: Setting Out a Feminist Approach to some Modes and what Matters in Architecture.* Routledge, 2011.

De Certeau, Michel. *The Practice of Everyday Life.* University of California, 1984.

Lefebvre, Henri. *The Production of Space,* Oversat af: Donald Nicholson Smith. Blackwell publishing, 1991.

Salto Stephensen, Lulu. *Danmarks havekunst. Bd. 2 : 1800-1945.* København, Arkitektens Forlag, 2001.

Andersson, Sven-Ingvar, Annelise. Bramsnæs, og Ib Asger Olsen. *Parkpolitik : boligområderne, byerne og det åbne land.* København, Dansk

Byplanlaboratorium, 1984.

Andersson, Sven-Ingvar, Bente Hammer og Hjordis Hass Christensen. *Haver og parker i København og omegn.* København, Kunstakademiets Arkitektsskole, Institut for By- og Landskabsplanlægning, Landskabslaboratoriet, 1979.

Schytte, Benny. *En Idrætsplads Skal Ligge I Vejen.* 1 udgave. København, Lokale- og Anlægsfonden, 2014.

Kristoffer Lindhardt Weiss. *Kritisk By,* Arkitektens Forlag, 2019

Kern, Leslie. *Feminist City.* Canada, Verso, 2019

Perez, Caroline Criado. *Invisible Women - Exposing Data Bias in a World Designed for Men.* Vintage Publishing, 2020.

Niemanis, Astrida. *Hydrofeminism: Or, On Becoming a Body of Water - in Undutiful Daughters: Mobilizing Future Concepts, Bodies and Subjectivities in Feminist Thought and Practice.* New York: Palgrave Macmillan, 2012.

Nørgaard Lis, *Introduktion til feministisk videnskabsfilosofi* i Feministiske Tænkere af Dorte Marie Søndergaard. Hans Reitzels Forlag, 2018.

Rapporter og tekster

Leth Jepsen, Nikoline. *At komme Andetsteds – gennem feministiske spatiale praksisser,* København, Det Kongelige akademi, 2021.

Leth Jepsen, Nikoline. *Spatiale Praksisser - Betydningskabende rumdannelse i byrummet,* København, Det Kongelige akademi, 2021.

Løk, Anne Sofie. *Ligestilling på byens pladser,* København, Det Kongelige akademi, 2021.

Institut for (x). *This is X,* 2019. <https://institutforx.dk/uploads/2019/10/This-is-X.pdf?x79522> Hentet: 20/2/2022

Institut for (x). *Borgerlandskab i den Grønne Kile,* 2020. <https://institutforx.dk/uploads/2020/02/Borgerlandskab-inspirationskatalog.pdf?x20483> Hentet: 20/2/2022

Urban Development Vienna, *Gender Mainstreaming in Urban development.* 2013 <https://www.wien.gv.at/stadtentwicklung/studien/pdf/b008358.pdf> Hentet 15/02/2022

Nordhavns Naturvenner, Nordhavn Naturpark, 2019. <https://nordhavns-naturvenner.dk/wp-content/uploads/2019/08/Nordhavn-Naturpark-2019.pdf>. Hentet: 23/2/2022

Netværket #flerefællede. 2021. *Nordhavnsparke – et ide og visionsudspil fra netværket flerefælledeparker.* <https://docplayer.dk/206936779-Et-ide-og-visionsudspil-fra-netvaerket-flerefaelledparker-flerefaelledparker.html>. Hentet 15/02/2022

By og Havn. *Præsentation_borgermøde.* 2021 Tilsendt fra By og Havn 01/02/2022

Københavns Kommune. *Københavns Kommuneplan 2019,* 2019. https://www.kk.dk/sites/default/files/2021-10/kommuneplan_19_endelig_07.pdf Hentet: 01/02/2022

Københavns Kommune. *Nordhavn - Revision af strukturplanen fra 2009,* 2018. https://www.kk.dk/sites/default/files/agenda/2f8492b9-cc3f-402a-98f9-adfaa87b8a4a/592066a9-1416-48b6-888a-d693a4066278-bilag-15_0.pdf Hentet: 01/02/2022

Elarji, Dalal and Christoph Michels. *Same but Different: The Floating University Berlin (FUB) and the Making of Another University.* Architecture and Culture, 2021, 9:1, s. 121-143

Alaimo, Stacy. *Trans-corporeality for The Posthuman Glossary,* 2016. *Schalk, Meike and Thérèse Kristiansson and Ramia Mazé, Feminism - in Connectedness - an incomplete encyclopedia of the Anthropocene.* Strandberg Publishing A/S, 2020

Ebron, Paula and Anna Tsing. *Feminism and the Anthropocene: Assessing the Field through Recent Books*. Feminist Studies 43, no. 3, 2017. s. 658–83.

Artikler

Rendell, Jane. *Only resist in Women in Architecture*. The Architectural Review no. 1449, 2018. S. 9-18

Schottländer, Nana Francisca. "Jeg er bare her, sammen med noget andet." Wavesfestival 2021. <http://www.wavesfestival.dk/wp-content/uploads/2021/08/Artikel-af-Nana-Francisca-.pdf>

Kajita, Heidi Svenningsen. "Caring Techniques: Making Design Documents Work For Democratic Futures". Cafx, 2021. <https://www.cafx.dk/post/caring-techniques-making-design-documents-work-for-democratic-futures>

Weiss, Kristoffer Lindhardt. "København er en historisk succes – og lige så stor en fiasko". Byrummonitor.dk, 2019. <https://byrummonitor.dk/Debat/art7208785/K%C3%B8benhavn-er-en-historisk-succes-%E2%80%93-og-lige-s%C3%A5-stor-fiasko/> / Hentet: 04/02/2022

Kehlet, Kalle. "Københavns Kommune beder borgerne om hjælp: Du kan få indflydelse på udviklingen af ny naturpark". 2021 Berlingske.dk. <https://www.berlingske.dk/metropol/koebenhavns-kommune-beder-borgerne-om-hjaelp-du-kan-faa-indflydelse-paa/> / Hentet: 20/02/2022

Irminger Sonne, Katrine. "Byen Er Blevet En For Stor Legeplads, Lyder Arkitekturkritik: »Forskning Viser, At Man Ekskluderer Piger Og Kvinder«". Berlingske.Dk. 2021. <https://www.berlingske.dk/arkitektur/byen-er-blevet-en-for-stor-legeplads-lyder-arkitekturkritik-forskning/> /Hentet: 09/09/2021

Sirdova, Milota. "More girls to parks! Case study of Einsiedler Park Vienna". WPS Prague 2017. <http://www.wpsprague.com/research-1/2017/1/6/more-girls-to-parks-case-study-of-einsiedler-park-viennamilota-sidorova> /Hentet: 15/02/2022

Rogowska-Stangret, Monika. "Situating Knowledges". Newmaterialism.eu 2018 <https://newmaterialism.eu/almanac/s/situating-knowledges.html> /Hentet:

01/02/2022

Rue Honoré, David. "Dark Design holder hjemløse i København væk fra et sted at sove". Berlingske.dk. 2020 <https://www.berlingske.dk/samfund/dark-design-holder-hjemloese-i-koebenhavn-vaek-fra-et-sted-at-sove/> / Hentet: 20/02/2022

Kim Lassen, Kiri. "Høje kansten og cykelbunker: Byrummet er brolagt med forhindringer for folk i kørestol". Jyllands-Posten.dk. 2019 <https://jyllands-posten.dk/livsstil/ECE11462030/Byrummet-er-brolagt-med-forhindringer-for-folk-i-k%C3%B8restol/>. Hentet: 20/02/2022

Yi Secindiver, Susan. "New Materialism." Oxford Bibliographies, 2019. <https://www.oxfordbibliographies.com/view/document/obo-9780190221911/obo-9780190221911-0016.xml/> / Hentet:15/2/2022

Hjemmesider

Floating University, Floating-berlin.org. 2021-2022. <https://floating-berlin.org/> / Hentet: 15/9-18/12/2021

UNDP's nordiske kontor. "De 17 verdensmål". Verdensmålene.dk. 2022 <https://www.verdensmaalene.dk/> /Hentet: 20/02/2022

Århus Kommune. "Den Rekreative kile". Godsbanearalerne.dk. 2021 <https://godsbanearalerne.dk/livet-paa-arealerne/den-rekreative-kile/> / Hentet: 20/02/2022

Århus Kommune. "Domen". Nyeveje.aarhus.dk. 2020 <https://nyeveje.aarhus.dk/nye-veje-til-velfaerd-og-vaekst/medborgerskab/de-forenede-bydels-huse/domen/> / Hentet: 12/02/2022

Danmarks Naturfredningsforening. "Fredninger". Fredninger.dk. 2022 <https://www.fredninger.dk/soegning/> /Hentet: 20/02/2022

By og havn. "Nordhavn - før og nu - Nordhavn". byoghavn.dk. 2022 <https://byoghavn.dk/nordhavn/nordhavn-foer-og-nu/> / Hentet: 04/02/2022

By og havn. "Meget mere Nordhavn". byoghavn.dk. 2022 <https://byoghavn.dk/nordhavn/meget-mere-nordhavn/> / Hentet: 01/02/2022

dk/nordhavn/meget-mere-nordhavn/ / Hentet: 01/02/2022

By og havn. "Nordhavn udvides". byoghavn.dk. 2022 <https://byoghavn.dk/nordhavn/meget-mere-nordhavn/> /Hentet: 01/02/2022

Metropolis. "HABITAT + BODYSCAPING af Nana Francisca Schottländer" , 2021. <https://www.metropolis.dk/habitat-bodyscaping/>. Hentet: 12/12/2021

Ramlabour. "Floating University Berlin", raumlabor.net 2021. <https://raumlabor.net/floating-university-berlin-an-offshore-campus-for-cities-in-transformation/> /Hentet: 10/12/2021

Podcast

Morgendac "Ligestilling I Byens Rum". 2019. Podcast. Morgendac. <https://podcasts.apple.com/dk/podcast/ligestilling-i-byens-rum/id1492082141?i=1000460358326&l=da> / hørt d. 04/02/2022

Morgendac "Hvad er en god by, når man bliver ældre". 2019. Podcast. Morgendac. <https://podcasts.apple.com/dk/podcast/hvad-er-en-god-by-n%C3%A5r-man-bliver-%C3%A6ldre/id1492082141?i=1000525872882&l=da> / hørt d. 04/02/2022

Video

GSV. *GSV - Kundesamarbejde på Nordhavnen*. 2018 . <https://www.youtube.com/watch?v=AIHFJOIshSk> / Set: 20/02-2022

Figurliste

- fig.01:** Foto fra site. Eget foto, 2022.
- fig.02:** Oversigtsbillede over Nordhavn, Rasmus Hjortshøj. <https://cobe.dk/place/orientkaj-and-nordhavn-metro-stations>.
- fig.03:** Tidslinje over parkens historie. Egen illustration, 2022
- fig.04:** Plantegning. Idé af netværket Nordhavns Naturvenner, Marianne Levinsen, 2019. Efterredigeret. <https://nordhavns-naturvenner.dk/wp-content/uploads/2019/08/Nordhavn-Naturpark-2019.pdf>
- fig.05:** Plantegning. Idé af netværket #flerefælledeparker, Werk 2021 Efterredigeret.
- fig.06:** Diagram fra "Københavnrdialogen", Bark. 2021.
- fig.07:** Oversigtskort over Nordhavn, baseret på Kortforsyningens data, 2022.
- fig.08:** Diagram over Nordhavns opfyldning fra slut 1800-tallet til i dag. Egen illustration, 2022.
- fig.09:** Diagrammer over principper fra udviklingsplanen. Egen illustration på baggrund af: Nordhavn - Revision af strukturplanen fra 2009, 2018, Cobe.
- fig.10:** Oversigtsbillede af Stubben, Ole Malling / By&Havn, 2019. Efterredigeret. <https://www.magasinetkbh.dk/indhold/containerterminal-ydre-nordhavn>
- fig.11:** Diagram – skalasammenligning med andre parker i København. Egen illustration, 2022.
- fig.12:** Diverse sitebilleder. Egne fotos, 2022.
- fig.13:** Stilbilleder af jordopfyldningsprocesser på Stubben, fra video: <https://www.youtube.com/watch?v=AIHFJOIshSk>.
- fig.14:** Diagram over jordopfyldning over tid på Stubben, egen illustration på baggrund af Kortforsyningens luftfoto, 2022.
- fig.15:** Fotos af fund fra jorden på sitet. Egne fotos 2022.
- fig.16:** Tidslinje over feminisomens bølger, og tilhørende teoretiske strømninger. Egen illustration, 2022.
- fig.17:** Illustration af Multispecies, Cat's Cradle, Nasser Mufti, 2011
- fig.18:** Diagram over retningslinjer for Gender sensitive design, Urban Development Vienna, Gender Mainstreaming in Urban development. 2013. <https://www.wien.gv.at/stadtentwicklung/studien/pdf/b008358.pdf>
- fig.19:** Billede af spatial eksperiment, Lena Giovanazzi, 2020. <https://graftlab.com/journal/collective-design-process-at-floating-university-berlin>
- fig.20:** Billede af spatial eksperiment, Victoria Timaschko, 2018. <https://floating-berlin.org/site/spatial-experiments/2018-2/>
- fig.21:** Oversigtsbillede af Floating University Berlin, Lorenz Kuschnig, 2021. <https://floating-berlin.org/map-floating-university-2021/>
- fig.22:** Billede Ensiedler park, Gugerell, 2015. https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/f/fe/Wien_05_Einsiedlerpark_f.jpg
- fig.23:** Billede Ensiedler park, Zdenka Lammelova, 2017. <http://www.wpsprague.com/research-1/2017/1/6/more-girls-to-parks-case-study-of-of-ensiedler-park-viennamilota-sidorova>
- fig.24:** Billede Ensiedler park, Gugerell, 2015. https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Wien_05_Einsiedlerpark_b.jpg
- fig.25- 27:** Billede fra Nana Francisca Schottländers HABITAT + BODY-SCAPING, Marine Gastineau, 2021. <https://kunsten.nu/journal/habitat-body-scaping-af-nana-francisca-schottlander/>
- fig.28:** "Den rekreative kile" illustration fra Borgerlandskab i den Grønne Kile, 2020. <https://institutforx.dk/uploads/2020/02/Borgerlandskab-inspirationskatalog.pdf?x20483>
- fig.29:** Billede af Borgerlandskabet, Godsbanen 2017 <https://www.fine-spind.dk/index.php/billedgallerier/588-aarhus-festuge-i-aarhus-k-ved-godsbanen-og-institut-for-xbilledeidstart2hoejre>
- fig.30:** Diagrammer over Program intentioner. Egne illustrationer, 2022.
- fig.31:** Diagram over "fællesstedet". Egen illustration, 2022.
- fig.32:** Borgerlandskabet ved Århus K, <https://rekultur17.wordpress.com/2017/04/24/wtf-er-institut-for-x/>
- fig.33:** Billede af institut for (X). <https://institutforx.dk/>
- fig.34:** Billede af spatial eksperiment, Lena Giovanazzi, 2020. <https://graftlab.com/journal/collective-design-process-at-floating-university-berlin>
- fig.35:** Diagram over projektets fire faser. Egen illustration, 2022.
- fig.36:** Diagram over projektets spor. Egen illustration, 2022.
- fig.37:** Billede af model - projekt Hunstad - Model of transformation of road station, Christina Capetillo og Anders Abraham, 2008. <https://kglakademi.dk/galleri/kadk-venedig-2016?gallery=17289&image=30695>
- fig. 38:** Tegning. Composite Condition C, Plan-drawing fra A New Nature, 2010, Anders Abraham. http://andersabraham.com/?page_id=727
- fig. 39:** Udvalg af ikoner fra Verdensmålene, <https://www.verdensmaalene.dk/>, 2022

Cirriculum Vitae

Studieforløb - Nikoline

Kandidatstudie

10.semester: *At komme Andetsteds - en ny park i Nordhavn*

9.semester: *A blue caring space in Venice & tekstopgave "At komme Andetsteds gennem en feministisk spatial praksis"*

8.semester: *Spatiale praksisser - Betydningskabende rumdannelse i byrummet (tekst & projekt udviklet sammen, situeret i Sluseholmen)*

7.semester: *Transformation af det redundante - en strategisk planlægning af en tidlig transformationsproces på Prøvestenen*

Bachelorstudie

Det Kongelige Akademi - Bygningskunst og Kultur
Edinburgh College of Art - Udveksling 5.sem

Erhvervs erfaring

PLADS Aps - Studentermedhjælper

Norrøn Arkitekter - Praktik

Tutor - Det Kongelige Akademi - Studentermedhjælper

Studieforløb - Anne Sofie

Kandidatstudie

10.semester: *At komme Andetsteds - en ny park i Nordhavn*

9.semester: *Vandkastellet - et tilflugtssted på Skrædderholmen & tekstopgave "Ligestilling i byens rum"*

8.semester: *En sammenvævede struktur - mere liv mellem byerne i Halsnæs*

7.semester: *Mosestien - En forbindelse af landskaber igennem Gadehavegård*

Bachelorstudie

Arkitektskolen Aarhus - Habitation

Erhvervs erfaring

STED by og landskab - Studentermedhjælper

Arkitema - Studentermedhjælper

Århus Kommune - Teknik og miljø - Praktik